

EDUSKUNTA
RIKSDAGEN

EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNNAN KERTOMUS

Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen
toiminnasta vuonna 2018

K 23/2018 vp

EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNNAN KERTOMUS

Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen
toiminnasta vuonna 2018

Parlamentaarisen yleiskokouksen istunto Strasbourgissa 2018

ensimmäinen jakso	22.–26.1.2018
toinen jakso	23.–27.4.2018
kolmas jakso	25.–29.6.2018
neljäs jakso	8.–12.10.2018

Pysyvän komitean kokoukset

Pariisi	16.3.2018
Zagreb	1.6.2018
Helsinki	23.11.2018

HELSINKI 2019

ISSN 1235-1873

EUROOPAN NEUVOSTON

Suomen valtuuskunta

Eduskunnalle

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnasta huhtikuun 28. päivänä 1989 annetun lain 4 §:n mukaisesti Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta antaa kunnioittaen eduskunnalle kertomuksen parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuoden 2018 istuntokaudella.

Strasbourgissa, 18. tammikuuta 2019

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan puolesta

Maria Guzenina

puheenjohtaja

Gunilla Carlander

sihteeri

Sisällysluettelo

1	Tiivistelmä	4
2	Suomen valtuuskunnan toiminta	7
3	Yleiskokouksen toiminnan haasteet	10
3.1	Järjestön talousvaikeudet	10
3.2	Yleiskokouksen toiminnan kehittäminen sääntömuutoksin	11
3.3	Korruptiotutkinta ja eettisen säännösten tarkentaminen	11
4	Ihmisoikeudet, oikeusvaltioperiaate ja demokratia	13
4.1	Eurooppalaisen oikeusnormiston päivittäminen ja seuranta	13
4.1.1	Ihmisoikeusnormiston päivittäminen	13
4.1.2	Oikeusveloitteiden tulkinnat	16
4.1.3	Oikeusveloitteiden valvonta	18
4.2	Sananvapaus	19
4.3	Maahanmuutto, pakolaisuus ja kotouttaminen	20
4.4	Terrorismin ja radikalisoitumisen torjunta	21
4.5	Perheet, lapset ja syrjimättömyysperiaate	23
4.6	Urheilu, kulttuuri ja ympäristö	25
5	Jäsenveloitteiden seuranta	27
5.1	Yleistä	27
5.2	Bosnia ja Hertsegovina	28
5.3	Vaalit ja vaalitarkkailu	29
5.4	Ukrainan sodan seuraukset	31
6	Yhteistyö Välimeren alueen maiden kanssa	33
LIITTEET		
1.	Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta	35
2.	Suomen valtuuskunnan jäsenyydet komiteoissa	37
3.	Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen hyväksymät asiakirjat 2018	39
3.1	Päätöslauselmat	39
3.2	Suositukset	41
4.	Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen erityisvieraat vuonna 2018	43
5.	Euroopan neuvoston jäsenvaltiot	44

Euroopan neuvostolla on tärkeä rooli poliittisten päätöstentekijöiden vuoropuhelun edistäjänä ja yhtenäisen eurooppalaisen oikeusnormiston luoja. Järjestö on viime vuosina ollut vakavien sisäisten ja ulkoisten haasteiden edessä. Ulkoisia haasteita ovat monet toisiinsa limittyvät poliittiset, taloudelliset ja institutionaaliset haasteet. Piittaamattomuus eurooppalaisista perusarvoista on yleistynyt järjestön perustajavaltioissa ja monissa EU:n jäsenmaissa. Sisäiset haasteet ovat yleiskokouksessa ilmi tulleet korruptiosyytökset, yleiskokouksen puheenjohtajan ero vuonna 2017, pitkään jatkunut resurssien niukkuus sekä Venäjän jättäytyminen yleiskokouksen toiminnasta. Järjestöllä on nyt ratkottavana kysymykset, jotka liittyvät järjestön taloudelliseen tilaan, yleiskokouksen ja ministerikomitean toimivaltuuksiin suhteessa jäsenmaan osallistumisoikeuksiin ja niiden rajoittamiseen (kansallisten parlamenttivaltuuskuntien valtakirjojen hyväksyminen) sekä vaatimuksiin kiristää eettisiä sääntöjä ja korruption vastaisia toimia.

Yleiskokous on monissa vuoden 2018 raporteissa ilmaissut huolensa demokratian tilasta ja kehityssuunnasta Euroopassa. Yleiskokous seuraa jäsenvelvoitteiden noudattamista sekä maakohtaisesti että temaattisesti. Monitorointikomitean työlliställä on loppuvuonna 2018 samat kymmenen jäsenmaata kuin edellisenä vuonna: Albania, Armenia, Azerbaidžan, Bosnia ja Hertsegovina, Georgia, Moldova, Serbia, Turkki, Venäjä ja Ukraina. Lisäksi Bulgaria, Makedonia ja Montenegro ovat niin sanotussa jälkimonitoroinnissa (engl. *post-monitoring*). Maaraporttien ohella monissa temaattisissa raporteissa on käsitelty ihmisoikeuksiin ja demokratiaperiaatteisiin kohdistuvia haasteita. Tarkasteluun on kuulunut yleissopimusten valvontamekanismien seuranta, vaalitarkkailu ja tiivis yhteistyö Euroopan neuvoston asiantuntijaalinten kuten Venetsian toimikunnan kanssa.

Demokratia perustuu siihen, että äänestäjät luottavat kansanedustuslaitosten toimintaan ja että kaikkien väestöryhmien on mahdollista saada edustajansa vaaleilla valittuihin toimielimiin eri hallinnon tasoilla. Yleiskokouksen työkalupakkiin kuuluu parlamentti- ja presidentinvaalien tarkkailu monitorointikomitean työlliställä olevissa kohdemaissa. Kertomusvuonna yleiskokous on tarkkaillut Azerbaidžanin, Montenegron, Turkin ja Georgian presidentinvaaleja sekä Bosnia ja Hertsegovinan ja Armenian parlamenttivaaleja.

Ukrainan tilanteen seuranta on jatkunut. Vuoden 2014 Krimin niemimaan valtauksen ja Itä-Ukrainan sotatilan seurauksena yli neljä miljoonaa ihmistä on humanitaarisen avun tarpeessa. Yleiskokouksen aihetta käsittelevä raportti on seuranta suhteessa aiempiin suosituksiin, jotka käsittelevät Ukrainan humanitaarisen tilanteen eri osa-alueita, kuten sisäisiä pakolaisia ja kadonneita tai vangittuja henkilöitä. Erityistä huolta aiheuttaa tilanne Luhanskin ja Donetskin alueilla. Kesäkuun istunnossa käytiin kiireellinen keskustelu Venäjän federaation poliittisina vankeina vangitsemista ukrainan kansalaisista, jolloin Krimin miehitys tuomittiin. Yleiskokous ilmaisee huolensa myös alueen pahentuneesta ihmisoikeustilanteesta. Lisäksi yleiskokous on huolissaan vallanjaon periaatteiden kunnioittamisesta, oikeuslaitoksen riippumattomuudesta ja perusoikeuksien toteutumisesta Puolassa. Raportti demokraattisten instituutioiden toiminnasta Puolassa on yleiskokouksen esityslistalla alkuvuonna 2019.

Euroopan neuvoston perustehtävä on ihmisoikeuksien, moniarvoisen demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen turvaaminen ja kehittäminen. Parlamentaarinen yleiskokous seuraa voimassa olevien normien noudattamista ja on myös aloitteellinen uusien oikeusnormien luomisessa. Yleiskokous on kertomusvuonna tarkastellut lakimiesten roolia oikeusturvan takaamisessa ja yksilöiden oikeuksien toteutumisessa sekä ehdottanut, että lakimiehen ammatista laaditaan yleissopimus.

Yleiskokous on johdonmukaisesti tukenut toimenpiteitä, joilla on pyritty parantamaan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen (EIT) kykyä toimia tehokkaammin ja tasapainoisemmin. Yleiskokous on kehottanut ministerikomiteaa keskittymään toimenpiteisiin, joissa selvitetään jutturuuhkan taustalla

olevia syitä sekä keinoja tehostaa EIT-päätösten noudattamista kansallisella tasolla. Yleiskokous on myös ottanut kantaa ministerikomitean julkilausumaan Euroopan ihmisoikeussopimuksen kehittämiseksi ja sopimusvelvoitteista poikkeamiseksi hätätilan aikana. Ihmisoikeussopimus mahdollistaa sopimusvelvoitteista poikkeamisen hätätilan aikana tietyin edellytyksin. Euroopan neuvoston pääsihteeri Thorbjørn Jagland on saanut kehotuksen laatia selvitys voimassa olevista hätätilailmoituksista ja siitä, kuinka hätätilan julistaneen maan lainsäädäntö takaa ihmisoikeussopimuksen tehokkaan täytäntöönpanon. Pääsihteerin tulee käydä vuoropuhelua kyseisten maiden kanssa tavoitteena poistaa hätätila ja rajoittaa hätätilan aikaista poikkeamista sopimusvelvoitteista.

Euroopan neuvoston ja YK:n ihmisoikeussäädösten seurantaan varten on luotu useita valvontamekanismeja, joiden tehtävänä on raportoida sopimusosapuolten toimista suhteessa ihmisoikeusvelvoitteisiin. Yleiskokous on ottanut kantaa päätöksiin, jotka ovat haastaneet voimassa olevien kansainvälisten ihmisoikeuksia suojelevien säädösten ja seurantamekanismien toteuttamista. Raportissa Euroopan neuvoston ja YK:n ihmisoikeusvalvontaelinten pääsystä jäsenmaihin niin sanottu harmaat alueet mukaan luettuina yleiskokous muistuttaa siitä, että koska sopimusosapuolet ovat itse hyväksyneet valvontaelinten mandaatit, heillä ei ole oikeutta estää tai kieltää valvontaelinten pääsyä aluekiistan alaisille ja de facto miehityksille alueille.

Kokoontumis- ja yhdistymisvapaudet ovat demokratian keskeisiä periaatteita. Yleiskokous on useamman vuoden ajan ilmaissut huolensa kansalaisjärjestöjä koskevista lainsäädäntöhankkeista, jotka ovat rajoittaneet kansalaisjärjestöjen toimintaa. Yleiskokous on kehottanut ministerikomiteaa laatimaan kansalaisjärjestöjen ulkomaista rahoitusta koskevia ohjeita sekä mekanismin, jonka avulla voidaan seurata kokoontumis- ja yhdistymisvapauksien toteutumista jäsenmaissa.

Nykyinen kansainvälinen tilanne on johtanut kriisijatteluun, ja yhä useammin puhutaan demokratian kriisistä. Vaalivaikuttaminen, trollit, hybridiuhat ja valeutiset uhkaavat ihmisoikeuksia ja demokratian peruseriaatteita. Internetin ja sosiaalisen median yhä suurempi rooli tiedonvälittäjänä on haastanut perinteiset mediat kilpailemaan asemasta kansalaisten ensisijaisena tiedonlähteenä. Näitä asioita on käsitelty raporteissa ja kannanotoissa toimittajien statuksesta, toimituksellisen koskemattomuuden ja ihmisoikeuspuolustajien suojelusta sekä hybridisotien oikeudellisista haasteista, jotka liittyvät ihmisoikeusvelvoitteisiin. Valtiot joutuvat yhä useammin kohtaamaan hybridisodan, joka kattaa paitsi sotilaalliset toimet myös muita vihamielisiä tekoja, kuten kyberhyökkäyksiä ja disinformaatiokampanjoita tietoverkkojen ja sosiaalisen median välityksellä. Kansainvälistä tutkimusta ja yhteistyötä on lisättävä hybridisodan uhkien torjumiseksi parhaiden käytäntöjen mukaan ja ihmisoikeuksia noudattaen. Yleiskokous nostaa esille laittomasti saatujen varojen takavarikoinnin yhtenä tehokkaana keinona torjua järjestäytyntä rikollisuutta.

Rajojen sulkemiset ovat vaikeuttaneet suurien pakolaisryhmien saapumista Eurooppaan, mutta se ei ole poistanut ongelmaa. Koska saapuminen Eurooppaan on vaikeutunut, ovat reitit muuttuneet entistä vaarallisemmiksi, ja tämä on hyödyttänyt ihmissalakuljettajia. Myös turvapaikan hakemista on vaikeutettu monessa maassa. Yleiskokous on huolissaan tästä kehityksestä ja esittää kannanotoissaan erilaisia ehdotuksia tilanteen helpottamiseksi.

Useita jäsenmaita ravistelleet terroriteot ja terrorismin uhka ovat näkyneet yleiskokouksen keskusteluissa ja päätöksissä kertomusvuonna. Pelko on saanut monia maita kiristämään lakejaan, ja jotkut toimenpiteet saattavat olla ristiriidassa ihmisoikeussitoumusten kanssa. Yleiskokous korostaa, että terrorismi ei ole aate vaan toimintatapa, ja on pyrkinyt selvittämään terrorismin taustatekijöitä. Terrorismin ja radikalisoitumisen torjunnassa on tärkeää ymmärtää terroristisen propagandan toimintamalleja sekä laatia uskottavia vastatoimia.

Populismi ja jyrkentyneet asenteet näkyvät perhepolitiikassa. Tietyissä jäsenmaissa konservatiiviset näkemykset perheen määritelmästä estävät tasa-arvon toteutumisen. Lukuisista edistysaskeleista

huolimatta myös seksuaalivähemmistöihin kuuluvat eli LHBTI-henkilöt kärsivät tiukentuneesta asenneilmapiiristä. Joissakin jäsenmaissa LHBTI-henkilöitä jopa vainotaan ja pahoinpidellään. Yleiskokous on lukuisissa päätöslauselmissaan ja suosituksissaan muistuttanut syrjimättömyysperiaatteen ehdottomuudesta, oli kyse sitten lapsista, perheistä, naisista, miehistä, sukupuolivähemmistöistä, vammaisista tai sairaista.

Parlamentaarinen yleiskokous on vuonna 2018 käsitellyt 81 raporttia ja hyväksynyt 55 kannanottoa järjestön toimialaan kuuluvista aiheista sekä 26 ministerikomitealle osoitettua suositusta.

Marraskuussa 2018 Euroopan neuvoston ministerikomitean puheenjohtajuus siirtyi Suomelle. Suomen kuuden kuukauden puheenjohtajuusohjelman kolme painopistealuetta ovat eurooppalaisen ihmisoikeus- ja oikeusvaltiojärjestelmän vahvistaminen, tasa-arvon ja naisten oikeuksien tukeminen, avoimuus ja osallisuus sekä nuoret ja radikaalisoitumisen ehkäisy. Ministerikomitean puheenjohtaja, ulkoministeri Timo Soini esitteli puheenjohtajuuskauden ohjelman 23.11.2018 Helsingissä järjestetyn pysyvän komitean kokouksen yhteydessä. Ulkoministeri Soini kertoo puheenjohtajuuskauden etenemisestä yleiskokoukselle vuoden 2019 tammikuun ja huhtikuun istunnoissa ja vastaa silloin myös parlamentaarikkojen kysymyksiin.

Parlamentaarisen yleiskokouksen päätös rajoittaa Venäjän parlamenttivaltuuskunnan toimintaa huhtikuussa 2014 johti monien vaiheiden jälkeen siihen, että Venäjä ei ole toimittanut valtuuskuntansa valtakirjoja vuosina 2016, 2017 ja 2018 ja on laiminlyönyt jäsenmaksuveloitteensa. Vuoden 2018 lopulla Venäjä on jättänyt maksamatta 2/3 vuoden 2017 ja koko vuoden 2018 jäsenmaksusta. Täten Venäjä on velkaa Euroopan neuvostolle yhteensä 58 miljoonaa euroa korkoineen. Vertailun vuoksi Suomen vuotuinen maksuosuus Euroopan neuvostolle on 3,5 miljoonaa euroa. Yleiskokous on edellyttänyt, että ministerikomitea vaatii Venäjää kunnioittamaan jäsenyysveloitteitaan mukaan lukien jäsenmaksun osalta. Mikäli jäsenmaa ei noudata taloudellisia veloitteitaan järjestöä kohtaan, ministerikomitealla on Euroopan neuvoston perussäännön artiklan 9 mukaan mahdollisuus ryhtyä toimenpiteisiin ja päättää mahdollisista vastatoimista. Perussäännön artiklan 9 tulkinta tarkennettiin vuonna 1994 siten, että artikla 9 voidaan soveltaa sellaisen jäsenmaan kohdalla, joka kahden vuoden ajan on jättänyt maksunsa tai merkittävän osan maksustaan maksamatta. Venäjän tapauksessa määräaika menee umpeen kesäkuussa 2019. Yleiskokous on kertomusvuonna kehottanut ministerikomiteaa arvioimaan uudelleen vuoden 1994 päätöstä artiklan 9 soveltamisesta sekä uudistamaan rahoitussääntöjä turvatakseen järjestön toiminnan.

Suomen puheenjohtajuuskausi päättyi toukokuussa 2019 Helsingissä järjestettävään ulkoministerikokoukseen. Jäljellä olevien ongelmien ratkaiseminen jää järjestön perustajamaalle Ranskalle.

2 Suomen valtuuskunnan toiminta

Kertomusvuonna Suomen valtuuskunta kokoontui kolmesta kertaa. Suomen valtuuskunta on myös osallistunut täysipainoisesti yleiskokouksen istuntoihin sekä sovitun työnjaon mukaisesti yleiskokouksen komiteoiden työhön ja vaalitarkkailuihin.

Edustaja Susanna Huovisen (sd) erottua eduskunnasta valtuuskunnan uudeksi varajäseneksi nimitettiin toukokuussa 2018 edustaja Jutta Urpilainen (sd). Urpilainen on poliittisen komitean ja siirtolaiskomitean varajäsen sekä poliittisen komitean Lähi-itää käsittelevän alakomitean täysjäsen.

Suomen Euroopan neuvoston puheenjohtajuuden johdosta valtuuskunnan puheenjohtaja Maria Guzenina (sd) on istunut parlamentaarisen yleiskokouksen puheenjohtajistossa kertomusvuoden aikana. Puheenjohtaja Guzenina on myös jatkanut tehtävässään toisena Serbia-raporttina. Serbiaa koskeva alustava maaraportti valmistui tammikuussa 2018, ja se lähetettiin kommentoitavaksi Serbiaan, joka vastasi kesäkuussa 2018. Raportin jatkovalmistelut ovat edenneet siihen pisteeseen, että raportti tulee yleiskokouksen käsittelyyn alkuvuonna 2019.

Valtuuskunnan jäsen Anne Kalmari (kesk) on toiminut Yleisen terveyden ja kestävän kehityksen alakomitean varapuheenjohtajana, varajäsen Petri Honkonen (kesk) on toiminut Media ja tietoyhteiskunta -alakovitean puheenjohtajana, ja varajäsen Olli-Poika Parviainen (vihr) on toiminut Vammaisuutta ja yhdenvertaisuutta pohtivan alakomitean varapuheenjohtajana. Valtuuskunnan jäsen Tom Packalén (ps) osallistui Azerbaidžanin presidentinvaalien tarkkailuun huhtikuussa 2018.

Yhteydenpito ulkoministeriön ja Suomen pysyvän edustuston kanssa on jatkunut tiiviinä. Suurlähettiläs Satu Mattila-Budich on esittänyt ajankohtaiskatsaukset Euroopan neuvoston ministerikomitean toiminnasta Strasbourgissa järjestetyissä kokouksissa. Lisäksi ulkoministeriön valtiosuhteeri Matti Anttonen ja poliittisen osaston edustajat Jukka Salovaara, Nina Nordström ja Merja Lahtinen ovat osallistuneet valtuuskunnan kokouksiin vuoden aikana. Näissä tapaamisissa keskusteltiin Suomen puheenjohtajuuskaudesta Euroopan neuvoston ministerikomiteassa 21.11.2018-17.5.2019 sekä Suomen ulkopoliittisen johdon mahdollisesta osallistumisesta yleiskokouksen kokouksiin puheenjohtajuuskauden aikana. Ulkoministeri Soinin avaamassa julkisessa kuulemistilaisuudessa 19.4.2018 kuultiin ja keskusteltiin Suomen tavoitteista ja prioriteeteista puheenjohtajuuskaudella. Ulkoministeriö toimitti huhtikuussa 2018 eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle muistion Suomen tulevasta puheenjohtajuuskaudesta.

Euroopan unionin Euroopan neuvoston -suurlähettiläs Jari Vilén esitti alkuvuoden istuntojen yhteydessä näkemyksensä valtuuskunnalle järjestön tilasta EU:n näkökulmasta. Vilén jätti EU-tehtävänsä kesällä 2018.

Puheenjohtaja Maria Guzenina (sd) ja varapuheenjohtaja Sirkka-Liisa Anttila (kesk) osallistuivat vuorotellen yleiskokouksen ad hoc -työryhmän kokouksiin, joissa valmisteltiin ehdotuksia yleiskokouksen toiminnan kehittämiseksi sekä prosessin edellyttämiä sääntömuutoksia. Työryhmä pyysi kansallisilta valtuuskunnilta näkemyksiä prosessiin. Suomen valtuuskunta korosti lausunnossaan yleiskokouksen riippumattomuuden turvaamista sekä autonomisen aseman ja pluralistisen luonteen säilymistä. Valtuuskunnan mukaan kaikkien jäsenmaiden on myös kunnioitettava jäsenvelvoitteitaan ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen riippumattomuus on turvattava.

Helmikuussa kulttuuri- ja koulutuskomitean raporttija Constantinou Efstathiou (Kypros, SOC) vieraili Suomessa ja tutustui Suomen kokemuksiin digitaalisen aikakauden koulutuksesta ja oppimismenetelmistä. Vierailu liittyi Efstathioun tulevaan raporttiin aiheesta *Reshaping the role of Education For Digital Citizens*.

Keväällä järjestettiin kaksi tapaamista Pia Kauman johtaman Euroopan neuvoston kunta- ja aluekongressin (CLRAE) Suomen valtuuskunnan kanssa. Tapaamisissa keskusteltiin Euroopan neuvoston ajankohtaisista haasteista ja valmistautumisesta Suomen puheenjohtajuuskauteen. Kunta- ja aluehallintokongressi on Euroopan neuvoston jäsenmaiden alue- ja kuntaedustajista koostuva toimielin, jonka päätavoite on

vahvistaa ja edistää aluehallintojen viranomaisten poliittista, hallinnollista ja taloudellista itsehallintoa. Kongressin jäsenet ovat vaaleilla valittuja luottamushenkilöitä, tai he ovat välittömästi vastuussa vaaleilla valitulle elimelle. Suomen valtuuskunnalla on viisi varsinaista ja viisi varajäsentä.

Suomen valtuuskunta ja kansainvälisten kansalaisjärjestöjen yhteenliittymä (INGO) järjestivät 21.6.2018 Strasbourgissa miniseminaarin YK:n päätöslauselman 1325 toimeenpanosta. Tilaisuuden avasi Suomen valtuuskunnan varapuheenjohtaja Sirkka-Liisa Anttila (kesk), joka muistutti, että kestävää rauhaa ei voi rakentaa, jos naiset jätetään rauhanprosessien ja neuvottelupöytien ulkopuolelle. Naisia ei tulisi kohdella vain passiivisina konfliktien uhreina, vaan osana ratkaisua niihin. Hän viittasi myös kansanedustaja Krista Kiurun (sd) vuonna 2010 Euroopan neuvostolle tekemään raporttiin, jossa korostetaan sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista rauhanvälityksessä ja rauhanprosessissa. Anttila kertoi myös, että Suomi on ensimmäisten valtioiden joukossa laatinut kansallisen 1325-toimintaohjelman ja että sen toimeenpanoa edistää avoin 1325-verkosto. Seminaariin osallistui muun muassa päätöslauselmasta 1325 aloitteen tehnyt YK:n entinen alipääsihteeri ja korkea edustaja Anwarul Chowdhury.

Pohjoismaiden ja Baltian maiden välinen yhteydenpito on jatkunut tiiviinä. NB8-maiden valtuuskunnat ovat kokoontuneet säännöllisesti istuntoviikon maanantaina ja keskustelleet agendalla olevista raporteista. Kokousten tavoitteena ei ole ollut yhteisten julkilausumien tai kannanottojen laatiminen, ja keskustelut ovatkin osoittaneet, että mailla on erilaisia näkemyksiä ja painotuksia Euroopan neuvostoa haastavissa kysymyksissä. Tanska järjesti kesäkuussa perinteisen pohjoismaiden valtuuskuntien iltatilaisuuden.

Valtuuskunta tapasi tasavallan presidentti Sauli Niinistön 19.9.2018. Tapaamisessa keskusteltiin ajankohtaisesta tilanteesta ja haasteista.

Valtuuskunnan varajäsen Petri Honkonen (kesk) jatkoi julkisen median roolia ja valeutisten ja propagandan torjumista tutkivan raporttinsa valmistelua tekemällä fact finding -vierailun Lontooseen 25.10.2018. Raportissa esitellään muun muassa Euroopan neuvoston jäsenmaiden julkisten mediatalojen hyviä käytäntöjä ja annetaan suosituksia jäsenmaille. Lontoossa Honkonen tutustui BBC:n toimintaan valeutisten torjunnassa ja tapasi myös Euroopan neuvoston Britannian valtuuskunnan jäseniä sekä Britannian parlamentin media-alakomitean puheenjohtajan. Suomessa Honkonen on tutustunut Ylen toimintaan. Raportti käsitellään yleiskokouksen istunnossa tammikuussa 2019.

Valtuuskunnan puheenjohtaja Guzenina ja varapuheenjohtaja Anttila osallistuivat 8.11.2018 Eduskunnan puhemies Paula Risikon tapaamiseen Euroopan neuvoston pääsihteerin Thorbjørn Jaglandin kanssa. Tapaaminen liittyi Suomen alkavaan puheenjohtajuuskauteen, ja siinä keskusteltiin järjestön poikkeuksellisen hankalasta tilanteesta. Pääsihteeri Jaglandin toinen toimikausi päättyy syksyllä 2019. Jäsenmaiden hallitusten tulee ilmoittaa pääsihteeriehdokkaat 10.1.2019 mennessä. Yleiskokous valitsee uuden pääsihteerin kesäkuun 2019 istunnossa. Uuden pääsihteerin toimikausi alkaa 1.10.2019.

Puheenjohtajuuskautta ennakoiden järjestettiin yleiskokouksen puheenjohtajiston ja pysyvän komitean kokoukset 22.–23.11.2018 Helsingissä. Näiden yhteydessä kokoontui myös yleiskokouksen poliittisten ryhmien puheenjohtajien kokous (engl. *Presidential Committee*). Pysyvän komitean kokouksessa puhuivat eduskunnan puhemies Paula Risikko sekä ulkoministeri Timo Soini (sin). Kokouksen avauspuheessa puhemies Risikko puolusti voimakkaasti ihmisoikeuksia, demokratiaa ja oikeusvaltiota: ”Yhteisiä eurooppalaisia arvojamme uhataan sekä sisältä että ulkoa. Ihmisoikeuksia poljetaan ja oikeusvaltiota rapautetaan. Populismi, vihapuhe ja valheet johtavat vaaralliseen kahtiajakoon, joka pahimmillaan uhkaa demokratiamme ydintä. Kaikkien yritysten kylvää eripuraa keskuuteemme tulisi johtaa siihen, että puolustamme yhteisiä arvojamme entistä päättäväisemmin.”

Ulkoministeri Timo Soini (sin) esitteli parlamentaarisille Suomen puheenjohtajuuskauden tavoitteet ja ohjelman ja keskusteli niistä edustajien kanssa. Suomen puheenjohtajuuskauden painopistealueet ovat

eurooppalaisen ihmisoikeus- ja oikeusvaltiojärjestelmän vahvistaminen, tasa-arvo ja naisten oikeudet sekä avoimuus, osallisuus, nuoret ja radikalisoitumisen ehkäisy.

Pysyvän komitean kokouksessa keskusteltiin myös muun muassa viittomakielten aseman vahvistamisesta Euroopassa, missä yhteydessä kokousväelle esiintyi suomalainen viittomakielinen rap-artisti Signmark. Kokouksessa julkistettiin myös seksuaalisen häirinnän kitkemiseen parlamenteissa tähtäävä #NotInMyParliament-kampanja. Kampanjan avasivat parlamentaarisen yleiskokouksen puheenjohtaja Liliane Maury Pasquier ja puhemies Risikko.

Yleiskokouksen puheenjohtaja Liliane Maury Pasquierillä (Sveitsi, SOC) oli lisäksi erillistapaamisia eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan ja oikeusministeriön kansliapäällikkö Pekka Timosen sekä Ihmisoikeuskeskuksen ja Ensi- ja turvakotien liiton edustajien kanssa. Edustaja Erkki Tuomiojan (sd) isännöimällä lounaalla aiheena oli pohjoismainen näkökulma Euroopan demokratiahaasteisiin. Keskusteluun osallistui Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajiston jäsen, edustaja Wille Rydman (kok).

Euroopan neuvoston kidutuksen vastaisen komitean (CPT) suomalaisen jäsenen Jari Pirjolan mandaatti päättyi 19.12.2019. Sen johdosta Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta sai toimeksiannon toimittaa kolmen nimen listan jäsen ehdokkaista yleiskokoukselle 4.1.2019 mennessä. Valtuuskunnalla on ollut tapana hakea ehdokkaita avoimessa haussa, ja näin toimittiin myös kertomusvuonna. Hakijoita oli 24, joista 8 oli naisia ja 16 miehiä. Näistä kuusi kutsuttiin haastatteluun. Kokouksessaan 18.12.2016 valtuuskunta teki päätöksen kolmesta ehdokkaasta ja toimitti ehdokaslistan yleiskokouksen sihteeristölle.

3 Yleiskokouksen toiminnan haasteet

70 vuotta vuonna 2019 täyttävän Euroopan neuvoston päämääränä on luoda läheisempi yhteys sen jäsenvaltioiden välille ihmisoikeuksien ja demokratian sekä oikeusvaltio- ja laillisuusperiaatteiden turvaamiseksi ja toteuttamiseksi. Euroopan neuvostolla on tärkeä rooli sekä yhteisen eurooppalaisen oikeusnormiston luojana että poliittisten päätöstentekijöiden vuoropuhelun edistäjänä.

Järjestö on viime vuosina ollut vakavien sisäisten ja ulkoisten haasteiden edessä. Ulkoisia haasteita ovat monet toisiinsa liittyvät poliittiset, taloudelliset ja instituutionaaliset haasteet. Piittaamattomuus eurooppalaisista perusarvoista on yleistynyt järjestön perustajavaltioissa ja EU:n jäsenmaissa. Sisäiset haasteet ovat yleiskokouksessa ilmi tulleet korruptiosyytökset, yleiskokouksen puheenjohtajan ero vuonna 2017, pitkään jatkunut resurssien niukkuus sekä Venäjän jättäytyminen yleiskokouksen toiminnasta. Järjestöllä on nyt ratkottavana kysymykset, jotka liittyvät järjestön taloudelliseen tilaan, yleiskokouksen ja ministerikomitean toimivaltuuksiin suhteessa jäsenmaan osallistumisoikeuksiin ja niiden rajoittamiseen (kansallisten parlamenttivaltuuskuntien valtakirjojen hyväksyminen) sekä vaatimuksiin kiristää eettisiä sääntöjä ja korruption vastaisia toimia.

3.1 Järjestön talousvaikeudet

Parlamentaarisen yleiskokouksen päätös huhtikuussa 2014 rajoittaa Venäjän parlamenttivaltuuskunnan toimintaa johti monien vaiheiden jälkeen siihen, että Venäjä on jättänyt maksamatta jäsenmaksuosuudet vuosina 2017 ja 2018. Euroopan neuvoston perussäännön mukaan ministerikomitea päättää järjestön sisäistä organisaatiota ja varainhoitoa koskevista säännöistä (16 artikla). Euroopan neuvoston kokonaisbudjetti on noin 316 miljoonaa euroa, josta parlamentaarisen yleiskokouksen menoerä on noin 15,8 miljoonaa euroa. Mikäli jokin jäsenvaltio jättää täyttämättä taloudelliset velvoitteensa, ministerikomitea voi artiklan 9 mukaan ryhtyä toimiin. Artiklan 9 käytöstä ei ole olemassa ennakkotapausta, mutta ministerikomitea teki vuonna 1994 artiklan tulkinnasta päätöksen, jonka mukaan ministerikomitea voi ryhtyä arvioimaan kyseisen artiklan soveltamista Venäjään aikaisintaan kesäkuussa 2019. Yleiskokous hyväksyi keväällä suosituksen 2124 (2018), jossa se kehotti ministerikomiteaa arvioimaan uudelleen vuoden 1994 päätöstä perussäännön artiklan 9 soveltamisesta sekä uudistamaan rahoitussääntöjä turvataksaan järjestön toiminnan. Yleiskokous on edellyttänyt, että ministerikomitea vaatii Venäjää kunnioittamaan jäsenyysvelvoitteitaan.

Venäjä on niin kutsuttu suuri maksajamaa. Vuoden 2018 lopulla Venäjä on jättänyt maksamatta vuoden 2017 jäsenmaksusta kaksi kolmasosaa ja vuoden 2018 jäsenmaksun kokonaisuudessaan ja on sen myötä velkaa Euroopan neuvostolle yhteensä 58 miljoonaa euroa korkoineen. Vertailun vuoksi Suomen vuotuinen jäsenmaksuosuus Euroopan neuvostolle on n. 3.5 miljoonaa euroa.

Turkin päätös palata tavanomaisen maksajan rooliin on lisännyt yleiskokouksen paineita ryhtyä jyrkkiin säästötoimenpiteisiin. Päätöslauselman 2208 (2018) mukaan turkin kieli poistettiin yleiskokouksen työkielten joukosta. Lisäksi yleiskokous on suosituksessa 2124 (2018) kehottanut ministerikomiteaa harkitsemaan uudelleen vuoden 2015 päätöstä, jolla Turkin parlamenttivaltuuskunnan jäsenmäärää nostettiin sen seurauksena, että Turkista tuli suuri maksaja.

3.2 Yleiskokouksen toiminnan kehittäminen sääntömuutoksin

Yleiskokous asetti keväällä 2018 ad hoc -työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia suosituksia yleiskokouksen puheenjohtajistolle yleiskokouksen toiminnan kehittämiseksi. Puheenjohtaja Guzenina ja varapuheenjohtaja Anttila osallistuivat vuorotellen ad hoc-työryhmän kokouksiin. Työryhmä pyysi kansallisilta valtuuskunnilta näkemyksiä toiminnan kehittämisestä. Suomen valtuuskunta korosti lausunnossaan työryhmälle yleiskokouksen riippumattomuuden turvaamista sekä autonomisen aseman ja pluralistisen luonteen säilyttämistä. Valtuuskunnan mukaan kaikkien jäsenmaiden on kunnioitettava jäsenvelvoitteita ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen riippumattomuus on turvattava.

Yleiskokouksen puheenjohtajisto hyväksyi kesäkuussa työryhmän kaksitoista ehdotusta yleiskokouksen toiminnan uudistamisesta ja antoi sääntökomitealle toimeksiannon työstää ehdotuksia lokakuun istuntoon mennessä. Keskeisimmät sääntömuutosehdotukset liittyvät valtuuskuntien valtakirjojen haastamiseen ja äänioikeuden rajoittamiseen. Sääntökomitean raportti sääntömuutosehdotuksineen käsiteltiin lokakuun istunnossa. Komitean muutosehdotusten mukaan valtakirjojen riitauttaminen ja osallistumismuotojen rajoittaminen asiaperustein säilyisi mutta ehtoja tiukennettaisiin. Osallistumisoikeuksien rajoittaminen ei vaikuttaisi valtuuskuntien oikeuksiin osallistua muun muassa pääsihteerin, tuomareiden ja ihmisoikeusvaltuutetun vaaleihin. Sääntömuutosten hyväksyminen edellyttää kahta kolmasosaa annetuista äänistä. Vilkkaan täysistuntokeskustelun jälkeen raportti päätettiin palauttaa sääntökomiteaan äänin 99–79–16. Asian käsittely jatkuu vuonna 2019.

3.3 Korruptiotutkinta ja eettisen säännösten tarkentaminen

Vastauksena yleiskokouksessa paljastuneisiin korruptioepäilyksiin yleiskokous päivitti vuonna 2017 jäseniään koskevia toimintaohjeita korruptioepäilyjen ym. tutkintaa varten, tiukensi lobbausta koskevia säännöksiä ja hyväksyi uuden säännön, joka mahdollistaa korkeimpien yleiskokousedustajien erottamisen. Yleiskokous asetti keväällä 2017 riippumattoman tutkintalautakunnan (IBAC) tutkimaan korruptiosyytöksiä yleiskokouksessa. Tutkintaelin koostui kolmesta tuomarista, joita olivat Sir Nicolas Braza (Iso-Britannia), Elisabet Fura (Ruotsi) ja Jean-Louis Bruguière (Ranska). Raportti julkaistiin huhtikuussa 2018 kokonaisuudessaan yleiskokouksen internetsivustolla (assembly.coe.int). Yleiskokouksen sääntökomitea järjesti sen jälkeen kuulemistilaisuuksia raportissa mainittujen henkilöiden kanssa ja antoi sitten asianosaisia koskevat päätökset. Raportissa esiintyy Suomen valtuuskunnan entisen jäsenen Jaakko Laakson nimi. Laakso oli Suomen valtuuskunnan jäsen vuosina 1991–2003 ja varajäsen vuosina 2007–2011. Hän toimi kymmenen vuotta yleiskokouksen vasemmistoryhmän Unified European Left puheenjohtajana. Kesäkuussa 2003 yleiskokous myönsi Laaksole kunniajäsenen statuksen (*Honorary Member*).

Selvityksen lisäksi yleiskokous hyväksyi huhtikuussa päätöslauselman 2216 (2018; dok. 14540), jossa yleiskokous julistaa IBACin korruptiopaljastusten valossa noudattavansa nollatoleranssipoliittikkaa suhteessa korruptioon. IBAC-raportti paljasti Azerbaidžanin harjoittamaa korruptiota, mutta yleiskokous toteaa, että vastaavanlaiset käytännöt ovat mahdollisia muuallakin. Samalla yleiskokous kehottaa yleiskokouksen sääntökomiteaa uudistamaan ja tarkistamaan menettelytapa- ja käytännesääntöjä sekä poliittisia ryhmiä tarkistamaan muun muassa nimityskäytäntöjä. Viitaten paljastuksiin yksittäisten yleiskokouksen jäsenten ja entisten jäsenten toimista yleiskokous kehottaa yleiskokouksen sääntökomiteaa ryhtymään yleiskokouksen käytännesääntöjen mukaisiin toimiin sekä poliittisia ryhmiä, kansallisia parlamentteja, hallituksia ja poliittisia puolueita ryhtymään tarvittaviin toimiin.

Päätöslauselma sisältää kansallisille parlamenteille sekä hallituksille ja poliittisille puolueille osoitetun kehotuksen tutustua raporttiin ja ryhtyä tarvittaessa toimenpiteisiin sekä raporttoimaan toimenpiteistä

vuoden 2018 loppuun mennessä. Eduskunnan puhemiehen vastaus yleiskokouksen presidentille toimitettiin lokakuussa 2018. Vastauksessa yleiskokousta kiiteltiin selkeästä kannanotosta ja toimista korruption kitkemiseksi. Siinä viitattiin myös eduskunnan käytössä oleviin sääntöihin ja käytänteisiin sekä Euroopan neuvoston korruptionvastaisen toimikunnan Suomea koskevaan raporttiin. Raportissa mainitun entisen kansanedustajan ja Suomen EN-valtuuskunnan jäsenen Jaakko Laakson osalta kirjeessä todetaan, että Laakso ei enää ollut kansanedustajan asemassa Euroopan neuvoston riippumattoman tutkintaelimen IBACin laatimassa raportissa kuvattujen toimien aikana. Eduskunnalla ei siten ole toimivaltaa puuttua tältä tai muiltakaan osin Laakson menettelyyn Euroopan neuvostossa tai ryhtyä muutoinkaan häntä koskeviin toimenpiteisiin.

4 Ihmisoikeudet, oikeusvaltioperiaate ja demokratia

4.1 Eurooppalaisen oikeusnormiston päivittäminen ja seuranta

Euroopan neuvoston perustehtävä on ihmisoikeuksien, moniarvoisen demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen turvaaminen ja kehittäminen. Tärkeimpänä keinona tässä työssä ovat sitovat normit ja niiden täytäntöönpanon valvonta. Parlamentaarinen yleiskokous seuraa voimassa olevien normien noudattamista ja on myös aloitteellinen uusien oikeusnormien luomisessa. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen (EIT) tuomioiden täytäntöönpanoa valvoo ministerikomitea, mutta parlamentaarinen yleiskokous seuraa velvoitteiden noudattamista sekä maakohtaisesti että temaattisesti.

Yleiskokous on kertomusvuonna ottanut kantaa ministerikomitean julkilausumaan Euroopan ihmisoikeussopimuksen kehittämiseksi ja sopimusvelvoitteista poikkeamiseen hätätilan aikana (artikla 5) sekä ehdottanut yleissopimuksen laatimista lakimiehen ammatista. Yleiskokous lisäksi on ottanut kantaa päätöksiin, jotka ovat haastaneet voimassa olevien kansainvälisten ihmisoikeuksia suojelevien säädösten ja seurantamekanismien toteuttamista.

4.1.1 Ihmisoikeusnormiston päivittäminen

Euroopan neuvoston ihmisoikeusjärjestelmän ylikuormitus ja resurssien niukkuus ovat ihmisoikeussopimuksen asettaman oikeusjärjestelmän pitkäaikaisin haaste. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen reformin jatkaminen oli Tanskan EN-puheenjohtajuuskauden prioriteetteja. Yleiskokous on johdonmukaisesti tukenut toimenpiteitä, joilla on pyritty parantamaan EIT:n kykyä tehdä työnsä tehokkaammin ja tasapainoisemmin. Yleiskokous on seurannut ministerikomiteassa käytyä keskustelua Tanskan puheenjohtajuuskauden ulkoministerikokoukseen suunnitellusta julkilausumasta. Tähän liittyen yleiskokouksen pysyvä komitea järjesti maaliskuussa 2018 kuulemistilaisuuden EIT:n presidentin Guido Raimondin kanssa ja hyväksyi oman kannanottonsa reformin jatkosta. Raimondi korosti, että ratkaisu jutturuuhkaan ja haasteisiin on se, että EIOS:n säädöksiä ja päätöksiä noudatetaan kansallisella tasolla tehokkaammin ja annetun aikataulun mukaisesti. Pysyvän komitean hyväksymässä julkilausumassa ilmaistaan huoli Tanskan julkilausumaluonnoksen (Draft Copenhagen Declaration on the European Human Rights system in the future Europe) eräistä kohdista ja kehoitetaan ministerikomiteaa fokusoimaan toimenpiteisiin, joilla selvitetään jutturuuhkan taustalla olevia syitä sekä keinoja tehostaa EIT-päätösten noudattamista kansallisella tasolla.

Yleiskokouksen huhtikuun istunnossa hyväksytyssä suosituksessa 2129 (2018) yleiskokous toteaa, että ministerikomitean julkilausumassa ei puututa riittävästi EIOS-järjestelmän ylikuormituksen suurimpaan taustalla olevaan syyhyn eli sopimusmaiden haluttomuuteen tehostaa EIT-tuomioiden täytäntöönpanoa kansallisesti. Julkilausumassa esille tuotu ehdotus vuoropuhelusta EIT:n ja sopimusmaiden välillä on ongelmallinen. Yleiskokous kehottaa ministerikomiteaa välttämään lausuntoja tai toimia, joilla heikennetään tuomioistuimen riippumattomuutta, sekä kannustamaan kaikkia osapuolia sellaisiin toimiin, joilla pyritään löytämään keinoja tehostaa EIT-päätösten noudattamista kansallisella tasolla.

EIT:n tehokkuus riippuu myös siihen valittujen tuomareiden ammattitaidosta. Parlamentaarinen yleiskokous valitsee EIT:n tuomarit. Kertomusvuonna valintaa valmisteleva alakomitea laati raportin valintaprosessin tehokkuuden ja avoimuuden parantamiseksi. Raportissa *Tuomareiden valinta Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen* (dok. 14662) tuomarivalintaa pidetään tärkeänä osana yleiskokouksen työtä. Valintamenettelyn mukaan valtiot asettavat kolme ehdokasta, joista yleiskokous valitsee tuamarin. Neuvoa-antava paneeli tukee valtioita valintaprosessissa. Prosessi ja kriteerit perustuvat useisiin 20 vuoden

aikana tehtyihin päätöksiin ja dokumentteihin. Menettely on johtanut korkeatasoisiin tuomareihin, mutta prosessia pitää päivittää. Päätöslauselmassa 2248 (2018) edellytetään avoimuuden lisäämistä ja valintakriteereiden kodifiointia. Siksi yleiskokous esittää yhteistyön vahvistamista tuomarivalintaa käsittelevän alakomitean ja jäsenmaita tukevan neuvoo-antavan paneelin välillä. Ehdokaslistan hylkäämisperusteet pitää vahvistaa, ja hylkäämiselle tulee edellyttää yksinkertaista enemmistöä. Maa, jonka tuomarivalintoja käsitellään, ei saa osallistua käsittelyyn. Sääntökomiteaa pyydetään valmistelemaan sääntömuutokset.

Ihmisoikeussopimuksen 15 artikla mahdollistaa sopimusvelvoitteista poikkeamisen hätätilan aikana tietyin edellytyksin. Sopimusmaiden tulee tiedottaa EN:n pääsihteerille sopimusvelvoitteista poikkeavista toimista ja niihin johtaneista syistä sekä ilmoittaa hänelle, milloin näistä toimista on luovuttu ja yleissopimuksen kaikkia määräyksiä jälleen noudatetaan. Raportissa *Suhteellisuuskysymykset liittyen Euroopan ihmisoikeussopimuksen artikla 15 poikkeuksiin* (dok. 14506) analysoidaan Ranskan, Turkin ja Ukrainan voimassa olevien hätätilojen taustat ja viranomaisten toimet. Yleiskokouksen kannanotto on kirjattu *päätöslauselmaan 2209* (2018), ja siinä todetaan, että hätätilaa tai poikkeustilaa koskevia poikkeuksia olisi säänneltävä selkeästi ja rajoitettava ajallisesti ja maantieteellisesti. Toimenpiteiden on oltava asianmukaisia, ja niiden on oltava oikeassa suhteessa niiden tarkoitukseen nähden sekä välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa. Yleiskokous tuomitsee Venäjän toimesta tapahtuneen Krimin laittoman miehityksen ja ilmaisee huolensa Donetskin ja Luhanskin alueilta siirrettyjen tuomioistuinten toimintaedellytyksistä. Lisäksi yleiskokous suhtautuu kriittisesti Ukrainan poikkeustilalainsäädäntöön, joka mahdollistaa hallinnollisen vapaudenriiston pidentämisen 30 päivään. Turkin toimenpiteiden todetaan olleen hätätilan vallitessa suhteettomia viitaten vuoden 2017 päätökseen, jonka mukaan Turkin tulee välittömästi purkaa hätätila sekä kumota hätätilan aikana laaditut epäoikeudenmukaiset säännökset. Hätätilan toimenpiteet ovat vaikuttaneet kielteisesti demokratian tilaan ja muun muassa oikeuslaitoksen edellytyksiin toimia itsenäisesti sekä kansalaisjärjestöjen edellytyksiin toimia vapaasti. Ranskassa marraskuussa 2015 tapahtuneiden terrori-iskujen jälkeen määrättyä poikkeustilaa pidennettiin viisi kertaa, ja se jatkui 1.11.2017 saakka. Yleiskokous kehottaa Ranskaa varmistamaan, että vuonna 2017 voimaan tullut uusi tiedustelupalvelujen valtuuksia käsittelevä laki on sopusoinnussa EIOS:n säädösten kanssa, ja kehottaa tarkistamaan vuoden 1955 poikkeustilaa käsittelevän lain ja selvittämään sen soveltamiseen liittyvät ongelmat.

Suosituksessa 2125 (2018) yleiskokous kehottaa ministerikomiteaa laatimaan oikeudellisia sääntöjä ja hyvän käytännön malleja. EN:n pääsihteeria kehoitetaan laatimaan selvitys voimassa olevista hätätilailmoituksista ja siitä, kuinka kyseisten maiden lainsäädännöt takaavat ihmisoikeussopimuksen tehokkaan täytäntöönpanon. Pääsihteerin tulee käydä kyseisten maiden kanssa vuoropuhelua, jonka tavoitteena on hätätilan poistaminen ja EIOS:n artiklan 15 salliman hätätila-aikaisten poikkeamisten käytön rajoittaminen.

Euroopan neuvosto on lähes 70 vuoden toimikautensa aikana laatinut 223 yleissopimusta ja lisäpöytäkirjaa. Yleissopimusten tavoitteena on luoda yhtenäisiä yleiseurooppalaisia normeja, joiden myötä toteutuu perussäännössä kirjattu järjestön päämäärä: luoda läheisempi yhteys jäsenvaltioiden välille. Vuonna 1998 voimaan tullut alueellisia ja vähemmistökieliä koskeva yleissopimus (CETS 148) on keskeinen yleissopimus, jolla pyritään ylläpitämään ja kehittämään yleisesti hyväksyttyä oikeutta käyttää alueellisia ja vähemmistökieliä. Aihetta käsittelevässä raportissa (dok. 14466) muistutetaan siitä, että Euroopassa puhutaan yli 200:aa kieltä, joista vain alle puolella on virallinen asema kansallisella tai alueellisella tasolla. Kieli on yksilön ja yhteisön identiteetin perusta, ja sen vuoksi alueellisten ja vähemmistökielten suojaamisen ja niiden käytön edistämisen tulisi olla keskeisessä asemassa ihmisarvoa ja ihmisoikeuksia kunnioittavissa toimenpiteissä. Kieli on myös kulttuurin säilyttämisen ja edistämisen väline. Monet kielet ovat myös vaarassa hiipua ja lopulta kadota kokonaan. Raportissa käydään läpi näitä koskevia hyviä käytäntöjä koulutuksessa, julkisessa hallinnossa, mediassa sekä kulttuurin alalla ja nostetaan esiin myös

yleisimpiä ongelmia. Yksi suurimmista ongelmista on, että EN:n 47 jäsenvaltiosta vain 25 on ratifioinut alueellisia ja vähemmistökieliä koskevan peruskirjan.

Päätöslauselmassa 2196 (2018) jäsenmaita kehoitetaan ratifioimaan kieliperuskirja sekä edistämään alueellisten ja vähemmistökielten käyttöä. Määräaikastraportti kieliperuskirjan toimeenpanosta tulisi toimittaa ajallaan ja toimeenpanon valvontaan tulisi suhtautua rakentavasti sekä ottaa oppia toisilta. Raportissa on alueellisten ja vähemmistökielten käytöstä myös yksityiskohtaisempia suosituksia, jotka koskevat koulutusta, julkista hallintoa, mediaa ja kulttuuria. Lisäksi ministerikomitealle annetaan suosituksia mainittujen tavoitteiden edistämiseksi. *Suositus 2118* (2018) sisältää ministerikomitealle osoitetun ehdotuksen luoda vuosittain jaettava palkinto valtioille, jotka aktiivisesti edistävät alueellisten ja vähemmistökielten käyttöä.

Helsingissä marraskuussa 2018 järjestetyn pysyvän komitean kokouksessa hyväksyttiin raportti *Viittomakielen suojelu ja edistäminen Euroopassa* (dok. 14660). Suomalaiselle, espanjalaiselle sekä kansainväliselle viittomakielelle tulkatussa raportissa todetaan, että vaikka miljoonat ihmiset käyttävät viittomakieltä päivittäin, se mielletään vain kuurojen kieleksi. Jotta kaikilla olisi mahdollisuus oppia viittomakieltä, tulisi pohtia viittomakielen aseman virallistamista, sillä se edistäisi kuurojen oikeuksien toteutumista, etenkin oikeutta käyttää omaa äidinkieltään. Virallinen asema saattaisi lisätä tietoisuutta ja vaikuttaa asenteisiin. Raportissa Suomi mainitaan pioneerina, sillä perustuslain mukaan viittomakieli on vähemmistökieli ja sen opiskelua tarjotaan kuurojen lapsien vanhemmille mutta myös muille. Päätöslauselmassa 2247 (2018) jäsenmaita kehoitetaan virallistamaan viittomakielten asema ja takaamaan kuurojen oikeudet muun muassa tarjoamalla kattavat tulkkauspalvelut. Viittomakielten opetusta pitää vahvistaa, ja sitä tulee tarjota kuurojen perheenjäsenille mutta myös muille. Lisäksi tulee panostaa kulttuuri- ja televisiotarjontaan. Parlamentit ja puolueet voisivat tulkata keskustelunsa viittomakielille. Suosituksen 2143 (2018) mukaan ministerikomitean tulisi edistää viittomakielten virallistamista ja perustaa työryhmä viittomakielten suojelemiseksi EN:ssä. Vähemmistökieliä koskevan yleissopimuksen puitteissa voisi valvoa myös viittomakieliä. Raportin hyväksymisen jälkeen tilaisuudessa esiintyi kuuro suomalainen rap-artisti Signmark.

Yleiskokouksen ehdotus yleissopimuksen laatimisesta lakimiehen ammatista liittyy havaintoon lisääntyvästä lakimiehiin kohdistuvasta häirinnästä useissa jäsenmaissa. Raportissa *Ehdotus yleissopimukseksi lakimiehen ammatista* (dok. 14453) tarkastellaan lakimiesten roolia oikeusturvan takaajina sekä yksilöiden oikeuksien toteutumisen kannalta. Lakimiehet ovat oikeusperusteisen ja demokraattisen yhteiskuntajärjestyksen puolustajia. Ilman lakimiehiä oikeusvaltiota ei voisi olla olemassa eikä demokratia toteutuisi. Raportissa viitataan eräisiin tapauksiin ja lainsäädännölliseen kehitykseen mm. Azerbaidžanissa, Turkissa, Venäjällä ja Pohjois-Kaukasiassa. YK:n peruseriaateissa oikeudellisen alan ammatinharjoittajien roolista (1990) ja ministerikomitean suosituksessa oikeudellisen alan ammatinharjoittajien oikeuksista (2000) viitataan lakimiesten rooliin oikeusturvan ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takaajina, mutta yleiskokouksen mielestä kansainvälistä normistoa tulisi täydentää ja päivittää lakimiehen ammattia koskevalla yleissopimuksella. Lisääntyvä lakimiehiin kohdistuva häirintä, uhkailu, painostus ja ahdistelu sekä oikeudenkäyntimenettelyjen väärinkäyttö puoltavat kansainvälisen normiston täydentämistä lakimiehen ammattia koskevalla yleissopimuksella. On myös tärkeää ja tarpeen ottaa käyttöön ennakkovaroitusjärjestelmä, jolla turvataan oikeudellisen alan ammatinharjoittajien turvallisuus ja riippumattomuus. Suosituksessa 2121 (2018) todetaan, että uutta yleissopimusta odotellessa tulisi tehostaa lakimiesten ammatin minimikelpoisuusvaatimuksia koskevan EN:n ministerikomitean suosituksen 21 (2000) noudattamista kahdenvälisen yhteistyön avulla.

4.1.2 Oikeusvelvoitteiden tulkinnat

Hybridisodan tai hybridiuhan käsite herättää useita kysymyksiä, ja sen moninaisiin ilmenemismuotoihin liittyy oikeudellisia haasteita myös suhteessa ihmisoikeusvelvoitteisiin. Valtiot ovat yhä useammin joutuneet kohtaamaan hybridisodan, joka kattaa paitsi sotilaalliset toimet myös muita vihamielisiä tekoja, kuten kyberhyökkäyksiä tai disinformaatiokampanjoita sosiaalisen median ja tietoverkkojen välityksellä. Raportissa *Hybridisotien oikeudelliset haasteet liittyen ihmisoikeusvelvoitteisiin* (dok. 14523) todetaan, että vaikka näitä termejä ei ole yleisesti määritelty, hybridisodan tärkein tekijä on sen "oikeudellinen epäsymmetria", koska hybridivastustajat kieltävät toimintansa ja toimivat lakien äärirajoilla. Sotilaallisten toimien ollessa käynnissä sovelletaan kansainvälistä oikeutta, erityisesti humanitaarista oikeutta ja oikeutta puolustautua. Päätöslauselmassa 2217 (2018) todetaan, että muissa kuin sotilaallisissa toimissa tulee noudattaa etenkin kansallista rikosoikeutta mutta myös kansainväliset normit terrorismista, vihapuheesta tai rahanpesusta tulee ottaa huomioon. Kaikissa tapauksissa ihmisoikeuksia on kunnioitettava. Näiden oikeuksien rajoitusten on oltava Euroopan ihmisoikeussopimuksen vaatimusten mukaisia. Jäsenmaita kehoitetaan ratifioimaan tietoverkkorikollisuutta koskeva EN:n yleissopimus. Suosituksessa 2130 (2018) yleiskokous kehottaa ministerikomiteaa tutkimaan hybridisotaa ilmionä sekä tehostamaan yhteistyötä muiden kansainvälisten järjestöjen, kuten Naton ja EU:n, kanssa hybridisodan uhkien torjumiseksi parhaiden käytäntöjen mukaan, ihmisoikeuksia noudattaen.

Raportissa *Taistelu järjestäytyneitä rikollisuutta vastaan mahdollistamalla laittoman omaisuuden haltuunotto* (dok. 14516) todetaan, että järjestäytyneet rikolliset tekevät vuosittain satojen miljardien eurojen voittoja rikollisin keinoin mm. asekaupalla. Tämä uhkaa demokraattisen yhteiskunnan toimintaa. Päätöslauselmassa 2218 (2018) todetaan, että laittomien omaisuuserien takavarikoinnilla on useita etuja: se esimerkiksi tekee rikoksesta taloudellisesti vähemmän palkitsevaa. Yleiskokous pitää valitettavana, että tämä on kuitenkin usein käytännössä hankalaa johtuen toimivaltaisille viranomaisille asetetusta raskaasta todistustaakasta ja tehottomasta kansainvälisestä yhteistyöstä. Useat jäsenmaat ovat laatineet erityislainsäädäntöä helpottaakseen laittomien varojen haltuunottoa, ja muidenkin maiden tulisi tarkastella tätä mahdollisuutta. Sillä edellytyksellä, että tehokas tuomioistuINVALVONTA toteutuu, yleiskokous pitää laittomasti saatujen varojen menetetyksi tuomitsemista tehokkaana keinona torjua järjestäytyneen rikollisuuden nopeasti kasvavaa taloudellista voimaa. Jäsenmaille annetaan suosituksia haltuunoton mahdollistamiseksi, myös käytännöllisiä toimenpiteitä kansainvälisen yhteistyön ja tiedonvaihdon edistämiseksi tällä alalla.

Oikeudellisen immuniteetin myöntäminen kansainvälisille järjestöille on pitkään jatkunut käytäntö, jonka tarkoitus on suojata niitä valtioiden vaikuttamisyriyksiltä. Kuitenkaan esimerkiksi henkilöstöön liittyvissä kiistoissa kansainvälisillä virkamiehillä ei ole pääsyä kansallisiin oikeuselimiin. Raportissa *Kansainvälisten järjestöjen ja näiden henkilöstön oikeudellinen immuniteetti* (dok. 14443) korostetaan, että huolimatta kansainvälisten järjestöjen immuniteetista niiden vastuulla on noudattaa esimerkiksi ihmisoikeussopimuksen sääntöjä. Kansainvälisellä henkilöstöllä tulee olla sama pääsy kansallisiin oikeuselimiin kuin kyseisen maan kansallisen työlainsäädännön alaisuudessa työskentelevillä henkilöillä. Raportissa vertaillaan erilaisissa kansainvälisissä järjestöissä käytössä olevia riidanratkaisumekanismeja. Oikeudellisen immuniteetin todetaan asettavan kansainvälisten järjestöjen työntekijät haastavaan tilanteeseen riitatilanteissa. Riidanratkaisumekanismit vaihtelevat järjestöittäin, mutta joissakin tilanteissa työntekijä saattaa jäädä kokonaan ilman tehokasta oikeussuojakeinoja. Tilanne on erityisen vaikea työpaikkakiusaamista koskevissa ja muissa henkistä kärsimystä aiheuttavissa tilanteissa. Käytännössä mahdollisuudet saada suojaa edes EIT:ssä ovat heikot. Muutoinkin raportti toteaa johtopäätöksensä, että ihmisoikeussopimuksen soveltuvuus kansainvälisiä järjestöjä koskeviin oikeusriitoihin on hyvin rajoitettua. Päätöslauselmassa 2206 (2018) jäsenmaita kehoitetaan varmistamaan, että kansainvälisten järjestöjen työntekijöillä on käytössään riittäviä oikeussuojakeinoja, joihin he voivat turvautua riitatapauksissa. Asiaa

koskevassa suosituksessa 2122 (2018) ministerikomiteaa kehoitetaan mm. tutkimaan, täyttääkö EN:n riitojenratkaisumekanismi EIOS:n mukaiset oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimukset.

Moni jäsenmaa on omaksunut jo pitkään USA:ssa käytössä olleita menettelyjä, joissa oikeusriita voidaan sopia ilman oikeudenkäyntiä. Näitä ovat esim. Suomessa vuonna 2015 voimaan tullut syyteneuvottelu (engl. plea bargain), lyhennetyt oikeudenkäynnit ja todistajan yhteistyömenettely. Nämä käytännöt voivat pienentää oikeuslaitoksen taakkaa mutta voivat myös estää tapauksen syvällisen tutkinnan ja sivuuttaa syytetyt prosessuaalisen suojelun ja vaarantaa oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteutumisen. Yleiskokouksen raportissa *Sopiminen rikosoikeudellisissa prosesseissa: tarve luoda minimistandardeja "trial waiver" -järjestelmille* (dok. 14618) tutkitaan käytössä olevia menettelyjä ja esitetään erilaisia suojatoimenpiteitä, joilla voidaan estää sopimisen väärinkäyttö. Koska EIT ei ole vielä käsitellyt asiaa, ministerikomitea voisi antaa aiheesta suuntaviivat. Päätöslauselmassa 2245 (2018) yleiskokous kehottaa jäsenmaita varmistamaan tiettyjä varotoimenpiteitä oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takaamiseksi sellaisissa järjestelmissä, joissa oikeusriita voidaan sopia ilman oikeudenkäyntiä. Jäsenmaiden tulisi tutustua toistensa parhaisiin käytäntöihin, laatia tutkinnalle vähimmäisehdot, edellyttää sopimiskäytännöiltä oikeudellista tarkastelua ja jättää valitusmahdollisuus voimaan. Suosituksessa 2142 (2018) yleiskokous kehottaa ministerikomiteaa tutkimaan tilannetta jäsenmaissa ja laatimaan asiasta suositukset.

Raportissa *Kidutukseen ja kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanoon käytettävien välineiden kansainvälisten kauppasääntöjen tehostaminen* (dok. 14454) korostetaan EN:n johtavaa roolia maailmalla kuolemanrangaistuksen ja kidutuksen vastaisessa taistelussa. EN:n jäsenmaita velvoittaa säännöstö, jonka mukaan niiden tulee pidättäytyä toiminnasta, joka voi helpottaa kidutuksen tai kuolemanrangaistuksen käyttöä tai vaikuttaa siihen. Tämä tarkoittaa myös kaupankäyntiä tavaroilla, joita voidaan käyttää edellä mainittuun tarkoitukseen. Kidutukseen ja kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanoon käytettävien välineiden kauppa voi lisätä näiden rangaistusmuotojen käyttöä. Yleiskokous on huolissaan siitä, että kyseistä kauppaa käydään edelleen joissakin jäsenmaissa.

Yleiskokouksen ministerikomitealle osoitetussa suosituksessa 2123 (2018) todetaan, että jäsenmailla on EN:n sopimus pohjasta johtuva ehdoton velvollisuus estää kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanoon tai kidutukseen tai epäinhimilliseen kohteluun tai rangaistukseen käytettävien tuotteiden myynti ja välittäminen. Jäsenmaita kehoitetaan käyttämään mittapuuna EU:n asetusta 1236/2005, joka on maailmanlaajuisesti edistyksellisin ja tehokkain asiaa koskeva säännöstö. EN:n jäsenmaiden tulisi säätää kansallisesti kyseisen asetuksen mukaisia lakeja ja estää tällaisten tuotteiden kauppa ja liikkuminen. Ministerikomiteaa myös kehoitetaan seuraamaan tilannetta ja julkaisemaan asiasta raportteja. Yleiskokous kehottaa kaikkia jäsenmaita liittymään "Global Alliance to end trade in goods used for capital punishment and torture" -verkostoon. Verkosto on EU:n, Argentiinan ja Mongolian yhdessä perustama allianssi, jonka päämääränä on kieltää tällaisten tuotteiden kauppa.

Raportti *Puolalaisen TU-154M-lentokoneen putoaminen Venäjän alueella* (dok. 14607) liittyy kansainvälisen siviili-ilmailusopimuksen, ns. Chicagon sopimuksen, tulkitsemiseen. Matkalla toisen maailmansodan aikana tapahtuneen Katynin joukkomurhan 70-vuotismuistotilaisuuteen Puolan presidenttiä Lech Kaczyńskia ja useita muita korkeita puolalaisviranomaisia kuljettanut Tupolev Tu-154M -mallinen kone syöksyi vuonna 2010 maahan lähellä Smolenskin sotilaslentokenttää Venäjällä. Chicagon sopimuksen mukaisesti Venäjä johti lentoturmatutkintaa, johon osallistuivat myös puolalaiset asiantuntijat. Osapuolet päätyivät eri johtopäätöksiin syiden osalta. Puolan hallituksen nimittämä uusi tutkintakomitea julkaisi huhtikuussa 2018 oman raportin lentoturmasta, ja siinä esitetään, että kone tuhoutui useiden räjähdysten seurauksena. Yleiskokous pyrkii selvittämään Chicagon sopimuksen mukaiset velvoitteet koskien lentokonejäännösten palauttamista. Venäjän kieltäytyminen hyllyn palauttamisesta edistää spekulatioita Puolassa siitä, että Venäjällä on asian suhteen salattavaa. Päätöslauselmassa 2246 (2018) yleiskokous kehottaa Venäjää noudattamaan Chicagon sopimusta ja viipymättä palauttamaan

Puolalle Tupolev Tu-154M -lentokoneen jäännökset sekä pidättäytymään aktiviteeteista onnettomuuspaikalla. Venäjän ja Puolan tulisi hakea yhdessä ratkaisua kansainvälisen välitysmenettelyn avulla ja yhdessä selvittää mahdolliset rikosoikeudelliset seuraamukset.

4.1.3 Oikeusvelvoitteiden valvonta

EN:n ja YK:n ihmisoikeussäädösten seurantaan varten on luotu useita valvontamekanismeja, joiden tehtävänä on raportoida sopimosapuolten toimista suhteessa ihmisoikeusvelvoitteisiin. Raportissa *EN:n ja YK:n ihmisoikeusvalvontaelinten pääsy jäsenmaitiin, ns. "harmaat alueet" mukaan lukien* (dok. 14619) yleiskokous tarkastelee jäsenmaiden velvollisuuksia tehdä yhteistyötä erityisesti EN:n ihmisoikeuksia valvovien elinten (esim. CPT, ECRI) kanssa, myös ns. harmailla alueilla. Yleiskokous korostaa, että sopimosapuolet ovat itse hyväksyneet valvontaelinten mandaatit ja sen, että heillä on velvollisuus noudattaa velvoitteita ja päästää valvontaelimet myös aluekiistan alaisille alueille (esim. Vuoristo-Karabahiin ja Transnistriaan) ja de facto miehitetuille alueille (esim. Krimille). Pääsyä alueelle ei siten saa estää aluekiistojen vuoksi, sillä ei voida tulkita niin, että valvontaelinten vierailu tarkoittaisi alueen tilanteen (esim. Etelä-Ossetian tai Abhasian) tunnustamista.

Yleiskokous korostaa päätöslauselmassaan 2240 (2018), että valvontavierailu ei ole luvanvarainen eikä sitä voi kieltää kuin tilanteissa, joissa vedotaan kansalliseen puolustukseen, kansalaisten turvallisuuteen tai vakavaan julkiseen sekasortoon. Kun valvontaelimet käyvät niin sanotuilla harmailla alueilla, kaikkien osapuolten tulee varmistaa, että vierailut toteutuvat mandaatin puitteissa. Suosituksen 2140 (2018) mukaan ministerikomitean tulee hyväksyä se tulkinta, että valtio oletettavasti hyväksyy monitoroinnin vakavissa ihmisoikeusloukkausepäilyksissä. Ministerikomitean tulisi myös kokoontua heti, jos monitorointikäyntejä yritetään estää.

Oikeus rauhanomaiseen kokoontumis- ja yhdistymisvapauteen on EIOS:n ja EN:n peruskirjan keskeisiä periaatteita. Yleiskokous on useamman vuoden ajan ilmaissut huolensa kansalaisjärjestöjä koskevista lainsäädäntöhankkeista eräissä jäsenmaissa. Edellinen aiheita käsittelevä raportti hyväksyttiin vuonna 2016, minkä jälkeen vapaiden kansalaisjärjestöjen vastaiset toimet ovat lisääntyneet huolestuttavalla tavalla useissa jäsenmaissa. Ministerikomitea ja ihmisoikeusvaltuutettu ovat käsitelleet aiheita raporteissa ja temaattisissa kokouksissa. Ministerikomitea hyväksyi vuonna 2007 suosituksen "on the legal status of non-governmental organisations in Europe" ja valmisteleo kansalaisjärjestöjen ulkomaista rahoitusta koskevia standardeja. Raportissa *Kansalaisjärjestöjen toimintaa rajoittavat uudet säännöt jäsenmaissa* (dok. 14570) tarkastellaan kansalaisyhteisön ja kansalaisjärjestöjen tilannetta yleisesti ja erityisesti Venäjällä, Azerbaidžanissa, Turkissa ja Unkarissa. Huomioita esitetään myös toimista Irlannissa, Moldovassa, Puolassa, Romaniassa ja Ukrainassa.

Päätöslauselmassa 2226 (2018) yleiskokous muistuttaa, että kokoontumis- ja yhdistymisvapaus taataan ihmisoikeussopimuksen artiklassa 11. Jäsenmaita kehoitetaan pidättäytymään lainsäädäntöhankkeista, jotka heikentävät kansalaisjärjestöjen oikeuksia ja edellytyksiä toimia riippumattomasti, sekä ratifioimaan kansainvälisten kansalaisjärjestöjen oikeushenkilöllisyyttä koskevan eurooppalaisen sopimuksen (ETS 124). Yleiskokous toteaa, että Venäjän ulkomaisten agenttien laki, jonka mukaan oikeusministeriö voi rekisteröidä venäläisen järjestön ulkomaiseksi agentiksi, jos se vastaanottaa ulkomaista rahoitusta ja sen toiminta voidaan määrittellä poliittiseksi, on vaikeuttanut venäläisten kansalaisjärjestöjen toimintaa. Unkarin osalta yleiskokous viittaa vuoden 2017 kannanottoon European Central University -yliopiston sulkemisesta ja kansalaisjärjestöjä koskevasta laista ja kehottaa maata muuttamaan kyseistä lakia Venetsian toimikunnan suositusten mukaisesti. Yleiskokous tuomitsee Azerbaidžanin toimet rajoittaa kansalaisjärjestöjen liikkumavapautta ja kehottaa muuttamaan lainsäädäntöä Venetsian toimikunnan suositusten mukaisesti.

Ministerikomiteaa kehoitetaan suosituksessa 2134 (2018) jatkamaan keskustelua kansalaisyhteiskunnan tilasta jäsenmaissa yhteistyössä ihmisoikeusvaltuutetun, Venetsian toimikunnan ja INGO-konferenssin kanssa sekä laatimaan kansalaisjärjestöjen ulkomaista rahoitusta koskevia ohjeita ja mekanismi, jonka avulla voidaan seurata kokoontumis- ja yhdistymisoikeuden toteutumista jäsenmaissa.

4.2 Sananvapaus

Nykyinen kansainvälinen tilanne on johtanut kriisijätteluun, ja yhä useammin puhutaan demokratian kriisistä. Vaalivaikuttaminen, trollit, hybridiuhat ja valeuutiset ovat tulleet osaksi jokaisen sanavarastoa, ja ne uhkaavat perinteisiä arvoja, peruseriaatteita ja jopa yhteiskunnan perusrakenteita. Internetin ja sosiaalisen median yhä suurempi rooli jokapäiväisessä elämässä on johtanut median kriisiin, sillä perinteiset mediat joutuvat yhä suuremmissa määrin kilpailemaan uusien medioiden kanssa roolista kansalaisten ensisijaisina tiedonvälittäjinä ja -lähteinä. Tämä todellisuus on heijastunut kertomusvuonna käsittelyssä oleviin raportteihin.

Raportissa *Toimittajien status Euroopassa* (dok. 14505) todetaan, että teknologisen kehityksen ja verkkomedian yleistymisen seurauksena toimittajan ammatissa on tapahtunut suuria muutoksia. Päätöslauselmassa 2213 (2018) ollaan huolissaan siitä, että perinteisten rahoitusmallien romahdus, uuden median luoma kilpailu, nopeatempoiset uutiset ja yhä useamman tehtävän moninaisuus voivat vaarantaa monien tiedotusvälineiden toimituksellisen riippumattomuuden, mikä tekee journalistien työpaikoista epävarmoja. Tilanne heikentää työoloja ja vaikuttaa sukupuolten väliseen tasa-arvoon. Jäsenmaita kehoitetaan tarkastelemaan toimittajien asemaa koskevaa kansallista lainsäädäntöä, tutkimaan freelancerien suojelua koskevia mahdollisia parannuksia sekä löytämään vaihtoehtoisia rahoituslähteitä uudelle median ekosysteemille. Toimittajien järjestöjen puolestaan pitäisi ottaa joustavampi ja avoimempi lähestymistapa toimittajastatukseen, etenkin työehtosopimusneuvotteluissa. Sopimuksiin on tarpeen sisällyttää freelancerien oikeudet työpaikalla mutta myös työlainsäädännössä laajemmin.

Päätöslauselmassa 2212 (2018) käsitellään *toimituksellisen koskemattomuuden suojelua* (dok. 14526) ja todetaan sen ja tiedotusvälineiden riippumattomuuden olevan vaarassa perinteisten tiedotusvälineiden tulolähteiden dramaattisen vähentymisen vuoksi. Lisäksi esimerkiksi autoritaaristen hallintojen, järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin uhan kasvu uhkaavat toimituksellista itsenäisyyttä. Jäsenmaita muistutetaan siitä, että sananvapauteen liittyy oikeuksia ja vastuita. Toimittajien on pidettävä yllä korkeita toimituksellisia standardeja ja edistettävä totuutta, tarkkuutta, riippumattomuutta, oikeudenmukaisuutta, puolueettomuutta ja vastuullisuutta. Heidän on kehitettävä itsesääntelymekanismeja ja estettävä valeuutisten ja propagandan levittäminen. Toimittajat joutuvat usein häirinnän ja pelottelun kohteeksi, heitä vangitaan mielivaltaisesti tai kidutetaan ja jopa tapetaan. Jäsenmaiden on kunnioitettava kansainvälisiä standardeja toimittajien turvallisuuden osalta sekä tarkistettava kansallista lainsäädäntöään, erityisesti kunnianloukkauksiin liittyvää. Sotapropaganda ja yllyttäminen kansalliseen, rodulliseen tai uskonnolliseen vihanpitoon tulisi kieltää lailla. Samanaikaisesti tulisi etsiä ratkaisuja rahoitustilanteen epätasapainon korjaamiseksi. Media-alan yrityksiä kehoitetaan pitämään yllä korkeita eettisiä standardeja.

Ihmisoikeuspuolustajien tilanne on puhuttanut yleiskokouksessa jo pitkään. Vuonna 2016 hyväksytyssä päätöslauselmassa Azerbaidžanin, Turkin ja Venäjän tilannetta käsiteltiin tarkemmin ja silloin korostettiin ihmisoikeuspuolustajien suojelun olevan valtion vastuulla, myös silloin, kun heihin kohdistuva uhka tulee ei-valtiolliselta taholta. Tilanne ei ole kohentunut, ja raportissa *Ihmisoikeuspuolustajien suojelu Euroopan neuvoston jäsenmaissa* (dok. 14567) harmitellaan, että se on eräissä maissa jopa huonontunut. Ihmisoikeuspuolustajat ovat joutuneet fyysisen ja henkisen väkivallan ja häirinnän sekä murhien ja kaappausten kohteeksi. Raportissa viitataan tapauksiin Kreikassa, Unkarissa, Serbiassa, Moldovassa ja Maltalla. Raporttiin on liitetty turkkilaisedustajan Mustafa Yeneroğlun eriävä mielipide. Päätöslauselmassa

2225 (2018) yleiskokous muistuttaa, että sananvapaus, kokoontumis- ja yhdistymisvapaus sekä oikeus tehokkaaseen oikeussuojakeinoon on taattu ihmisoikeussopimuksessa. Jäsenmaiden tulee suojella ihmisoikeuspuolustajat ja tutkia tehokkaasti heihin kohdistuneita rikoksia. Yleiskokous mainitsee erikseen Saksan parlamentin esimerkin, jonka mukaan yksittäiset kansanedustajat voivat seurata ihmisoikeuspuolustajiin kohdistuvia uhkailuja, pelottelua ja vainoa. Suosituksessa 2133 (2018) ministerikomitea saa kehotuksen lisätä EN:n ja erityisesti ihmisoikeusvaltuutetun toimia ihmisoikeuspuolustajien suojelemiseksi (mm. alustan perustaminen, NGO-konferenssin järjestäminen).

4.3 Maahanmuutto, pakolaisuus ja kotouttaminen

Rajojen sulkemiset ovat vaikeuttaneet suurien pakolaisryhmien saapumista Eurooppaan, mutta se ei ole poistanut ongelmaa. Maailman kriisit pakottavat yhä miljoonat ihmiset jättämään kotinsa, ja näiden tavoitteena on löytää turvallinen paikka itselleen ja perheelleen. Koska saapuminen Eurooppaan on vaikeutunut, ovat reitit muuttuneet entistä vaarallisemmiksi, mikä hyödyttää ihmissalakuljettajia. Myös turvapaikan hakemista on vaikeutettu monessa maassa. Yleiskokous on huolissaan tästä kehityksestä ja esittää kannanotoissaan erilaisia ehdotuksia tilanteen helpottamiseksi.

Kesäkuun istunnossa pidetyn kiireellisen keskustelun aiheena oli *EN:n jäsenmaiden kansainväliset velvoitteet suojella ihmiselämää merellä* (dok. 14586). Raportissa todetaan, että vaikka aihe on ollut esillä yleiskokouksessa jo yli kuusi vuotta, vuosittain Välimeren hukkuu edelleen tuhansia Eurooppaan pyrkiviä pakolaisia. Tilanne on kestävä ja edellyttää pikaisia toimenpiteitä ja vastuunkantoa. Päätöslauselmassa 2229 (2018) yleiskokous muistuttaa jäsenmaita heidän juridisesta ja moraalisesta velvollisuudestaan pelastaa merihädässä olevia ihmisiä. Vaikka Euroopan maat eivät ole vastuussa nykyisestä pakolaistilanteesta, ovat ne päätöksillään sulkevat rajansa edesauttaneet tilannetta, jossa pakolaisen matka pitkittyy ja muuttuu vaarallisemmaksi. Siksi jäsenmaiden tulisi laatia selkeät maantieteelliset velvoitteet etsintä- ja pelastusoperaatioille. Lisäksi pitää sallia yksityisten alusten pelastustoimet ja tukea niitä sekä erottaa pelastustoimet ja turvapaikanhaku toisistaan. EU-maiden pitää sopia oikeudenmukaisesta vastuunjaosta ja puuttua ihmissalakuljetukseen. *Suosituksessa 2137* (2018) ministerikomiteaa kehoitetaan laatimaan ohjeet pakolaisia koskevista meripelastusoperaatioista ja käymään asiasta temaattinen keskustelu.

Kansainvälisen oikeuden yleisenä periaatteena on, että turvapaikkaa anotaan ensimmäisessä turvallisessa saapumismaassa. Kaikki hakemukset on käsiteltävä asianmukaisesti. *Turvapaikkahakemusten käsittelyä Euroopan ulkopuolella ja turvallisten pakolaieskusten perustamista ulkomailla* (dok. 14571) koskevassa päätöslauselmassa 2227 (2018) kuitenkin todetaan, että koska matka turvalliseen maahan on usein vaarallinen, tulisi jäsenmaiden pohtia sellaisia toimenpiteitä, jotka mahdollistavat turvapaikan anomisen maan rajojen ulkopuolelta. Tällainen esim. lähetystöissä toimiva käytäntö olisi humanitaarisista syistä johtuva poikkeuksellinen toimenpide, joka edellyttää erityisiä ehtoja. Käytäntö ei myöskään saa johtaa turvapaikkaoikeuden epäämiseen siitä syystä, että toinen maa on sallinut maansa ulkopuolisen turvapaikkahakemuksen. Vaarallisten pakoreittien estämiseksi pitäisi pohtia väliaikaisten turvallisten suoja-alueiden perustamista konfliktimaissa tai niiden naapurimaissa. EU:n tulisi kannustaa jäsenmaitaan tukemaan niitä maita, jotka tarjoavat kansainvälistä suojelua. *Suosituksessa 2135* (2018) ministerikomiteaa pyydetään selvittämään, edellyttävätkö päätöslauselman ehdotukset muutoksia asiaa koskeviin EN:n yleissopimuksiin.

Raportissa *EU:n turvapaikkapolitiikan ihmisoikeudelliset näkökohdat* (dok. 14575) todetaan yllä mainittujen ehdotuksien ihmisoikeusriskit ja painotetaan, että kasvava keskittyminen EU:n ulkopuolisiin vastaanottokeskuksiin ei saa heikentää valtioiden velvollisuutta kunnioittaa ja puolustaa ihmisoikeuksia. Päätöslauselmassa 2228 (2018) korostetaan, että jäsenmaiden tulisi pidättäytyä siirtämästä

maahanmuuton valvontaa maihin, joissa lainsäädäntö, politiikka ja käytäntö eivät täytä kansainvälisten sopimuksien edellytyksiä. Käytäntö ei myöskään saa johtaa köyhyyttä poistavan kehitysavun heikennyksiin. Kaikissa asioissa koskevilla päätöksissä tulisi ottaa huomioon perus- ja ihmisoikeudet. Lisäksi Turkille, Italialle ja EU:lle annetaan yksityiskohtaisemmat ohjeet. Ministerikomitean tulisi suosituksen 2136 (2018) mukaan varmistaa ihmisoikeusveloitteiden täyttyminen laatimalla turvapaikkahakemusten ulkopuoliselle käsittelylle ohjeet.

Euroopassa on neljä miljoonaa sisäistä pakolaista. Raportissa *Maan sisäisten pakolaisten humanitaariset tarpeet Euroopassa* (dok. 14527) todetaan, että siviiliväestön karkotus tai väkivaltainen siirtäminen on rikos ihmisyyttä vastaan. Jäsenmaita kehoitetaan päätöslauselmassa 2214 (2018) tunnustamaan ja panemaan täytäntöön kotiseudultaan siirtymään joutuneiden henkilöiden ihmisoikeudet Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja muiden kansainvälisten sopimusten mukaisesti. Lisäksi heidän humanitaarisiin ja sosiaalisiin tarpeisiinsa pitää vastata. Kyproksen, Turkin, Armenian, Azerbaidžanin, Georgian, Venäjän ja Ukrainan viranomaisille annetaan yksityiskohtaisemmat kehotukset, jotka koskevat sisäisten pakolaisten oikeuksia. Suosituksessa 2126 (2018) ministerikomiteaa kehoitetaan valvomaan, että kotiseudultaan siirtymään joutuneita henkilöitä koskevat EIT:n tuomiot pannaan täytäntöön täysimääräisesti ja viipymättä.

Perheiden yhdistäminen EN:n jäsenmaissa (dok. 14626) on raportin mukaan tärkeä osa pakolaisten kotoutumista, sopeutumista ja turvallisuuden tunnetta. Päätöslauselmassa 2243 (2018) jäsenmaita kehoitetaan takaamaan kaikille turvalliset ja lailliset perheenyhdistämiskäytännöt ilman kohtuuttomia ehtoja. Perheen määritelmän tulee olla mahdollisimman laaja ja perhesiteet tulee ottaa huomioon, etenkin tapauksissa, jotka koskevat lapsia ja haavoittuvassa asemassa olevia. Monen jäsenmaan käyttämä toissijainen suojelu ei saa olla vähemmillä oikeuksilla varustettu pakolaiststatus. Ministerikomitean tulisi suosituksen 2141 (2018) mukaisesti laatia yhteisiä suuntaviivoja perheenyhdistämiselle, edistää jäsenmaiden bilateraalaisia käytäntöjä, panostaa perheenjäsenten löytämiseen ja torjua ihmiskauppaa.

Kansainvälisistä säännöistä huolimatta vain 61 % pakolaislapsista ottaa osaa kouluelämään. Raportissa *Siirtolaislasten tukeminen, integraatio ja voimaannuttaminen pakollisen koulutuksen avulla* (dok. 14524) koulutus nostetaan esiin tehokkaana keinona siirtolaisten ja pakolaisten kotouttamiseen. Päätöslauselmassa 2220 (2018) jäsenmaita kehoitetaan noudattamaan kansainvälisiä veloitteitaan ja tarjoamaan ilmainen koulunkäynti siirtolaislapsille sekä kohtelemaan kaikkia oppilaita tasa-arvoisesti taustasta riippumatta. Siksi kaikki pyrkimykset yhdistää siirtolaiset ja valtaväestö samoihin kouluihin ovat tervetulleita. Lisäksi painotetaan sukupuolisensitiivisen opetuksen merkitystä erilaisista kulttuuritaustoista tulevien lasten opetuksessa. Kaikkien jäsenmaiden tulisi ratifioida uudistettu Euroopan sosiaalinen peruskirja.

Maahanmuuttoa sukupuolinäkökulmasta: naisten voimaannuttaminen kotoutumisen lähteenä -raportin (dok. 14606) päätöslauselmassa 2244 (2018) todetaan, että jäsenmaiden on varmistettava sukupuolisensitiivisyys kotoutumisessa. Syrjivät käytännöt tulee poistaa, ja tulisi varmistaa naisten osallistuminen koulutukseen ja työelämään. Lisäksi tulee lisätä naisten tietoutta oikeuksistaan, panostaa naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaan, tukea naisten roolia omissa yhteisöissään ja vahvistaa tukihenkilöiden tasavertaisuusajattelua. Kotouttamisen hinta tulisi nähdä yhteiskuntaa hyödyttävänä investointina.

4.4 Terrorismin ja radikalisoitumisen torjunta

Useita jäsenmaita ravistelleet terroriteot ja terrorismin uhka ovat näkyneet yleiskokouksen keskusteluissa ja päätöksissä kertomusvuonna. Pelko on saanut monia maita kiristämään lakejaan, ja jotkut toimenpiteet saattavat olla ristiriidassa ihmisoikeussitoumusten kanssa. Pelko ei ratkaise ongelmia. Terrorismin ja

radikalisoitumisen torjunnassa on tärkeää ymmärtää terroristien propagandan toimintamalleja sekä laatia uskottavia vastatoimia. Siksi yleiskokous on raporteissaan pyrkinyt selvittämään terrorismiin liittyviä taustatekijöitä ja laatinut niiden perusteella suosituksia.

Raportissa *Terrorismin vastainen retoriikka* (dok. 14531) tarkastellaan radikalisoitumiseen johtavia tekijöitä (syrjäytyminen, kiusaaminen, henkilötason kriisit, kotouttamisen puutteet) ja terroristien propagandassa käytettyjä vaikuttamiskeinoja (säälä, ylpeys, vaikutuskyky). Päätöslauselmassa 2221 (2018) todetaan, että terrorismi ei ole aate vaan toimintatapa. Varsinaisten terrorisminvastaisten ohjelmien lisäksi jäsenmaiden tulisi tukea yhteisöllisyyttä vahvistavia toimia, korostaa yhteisiä arvoja ja rohkaista laajaan faktoihin perustuvaan yhteiskunnalliseen vuoropuheluun. EN on hyväksynyt terrorisminvastaisen strategian vuosille 2018–2022. Suosituksessa 2131 (2018) ministerikomitealta pyydetään selvitys tilanteesta jäsenmaissa. Lisäksi tarvitaan yhteisiä suuntaviivoja sekä tarkastelu ihmisoikeussopimuksen ja islamin arvojen yhtäläisyyksistä.

Raportissa *Opitut asiat terroristiryhmä Daeshin rahoituksesta* (dok. 14510) kuvataan miten Daesh rahoittaa toimintaansa öljytuloilla ja muista luonnonraaka-aineista saatavilla tuloilla, veroilla ja kiristyksellä, pankkitoiminnoilla sekä kulttuuriperinnön ryöstelyllä. Päätöslauselmassa 2211 (2018) todetaan, ettei järjestön kukistaminen välttämättä lopeta terrorismia eikä tarvetta jatkaa rahoitusjärjestelmien ja -menettelyjen seurantaa ja torjuntaa. Siksi on panostettava yhteistoimintaan Interpolin ja Europolin kanssa ja ratifioitava EN:n, YK:n, EU:n ja OECD:n rahanpesun vastaisen toimintaryhmän (FATF) sopimukset ja suositukset, jolloin pystytään varmistamaan, etteivät järjestöjen kansalaiset tai niiden alueella olevat henkilöt aseta varoja Daeshin käyttöön. Lisäksi rahanpesun estämistä koskevaa EU:n direktiiviä tulisi laajentaa koskemaan myös virtuaalivaluutan vaihtoa ja panostaa EU:n ja Yhdysvaltojen laatiman terroriostien rahoituksen jäljittämistä koskevan sopimuksen täytäntöönpanoon.

Raportissa *Islaminuskon ulkopuolisen rahoituksen sääntely radikalisoinnin ja islamofobian estämiseksi* (dok. 14617) ulkopuolelta tulevaa rahoitusta pidetään tärkeänä. Päätöslauselmassa 2237 (2018) kuitenkin korostetaan, että avoimuuden puute herättää epäilyksiä rahojen alkuperästä ja tarkoituksista. Jäsenmaiden pitää siksi puuttua tilanteisiin, joissa etenkin islaminuskoa tukevan rahoituksen taustalla vaikuttavilla toimijoilla on ekspansiivisia tai yhteiskuntaa horjuttavia taka-ajatuksia. Rahoituksen täyskielto ei ole uskonnonvapauden mukaista ja voi tulla kyseeseen vasta viimeisenä keinona ja siten, että kaikki uskonnot käsitellään yhdenvertaisesti. Rahoituksen sääntelyllä on saatu aikaan hyviä tuloksia jäsenmaissa. Islamofobian torjumiseksi tulee välttää muslimiväestöön kohdistuvia yleisiä epäilyksiä. Ulkopuolinen rahoitus voi tukea radikalisoitumista, mutta ääriajatteluun johtava suurempi uhka on yhteiskunnan islamofobia. Lisäksi tulee implementoida ministerikomitean ääriajattelun estämisen toimenpideohjelma.

Islamia syytetään *Maahanmuuttajien ja diaspora-yhteisöjen radikalisoituminen Euroopassa* (dok. 14625) -nimisen raportin mukaan usein terrorismin lietsomisesta, mutta syrjintä, syrjäytyminen ja huonot tulevaisuudennäkymät ovat suurimpia syitä nuorten radikalisoitumiselle. Euroopan terrori-iskujen takana ovat harvoin olleet pakolaiset; yleensä kyse on ollut turhautuneista toisen polven maahanmuuttajanuorista. Tiukka asenneilmapiiri lisää ulkopuolisuuden tunnetta. Päätöslauselmassa 2238 (2018) jäsenmaita kehoitetaan puuttumaan sosiaalis-taloudelliseen epätasa-arvoon ja panostamaan yhteisöllisyyteen ja identiteetin rakentamiseen. Viranomaisyhteistyöllä toteutetut ennakoivat toimet lastensuojelussa, koulutuksessa ja nuorten ohjelmissa sekä vastatiedottaminen ovat tehokkaita tapoja estää ääriajattelua. Uskonollisten yhteisöjen, naisten sekä vankila- ja vastaanottoviranomaisten panosta tarvitaan. Jäsenmaiden tulee viipymättä ratifioida EN:n terrorismin estämistä koskeva yleissopimus ja lisäpöytäkirja.

Maahanmuuttoon liittyy muutakin kuin pakolaisuutta. Myös opiskelijoiden liikkuvuus on osa maahanmuuttoa. Aihetta käsittelevässä raportissa *Kansainvälisten opiskelijoiden liikkumisen kannustaminen Euroopassa* (dok. 14509) ja päätöslauselmassa 2250 (2018) todetaan, että jäsenmaat hyötyvät niin taloudellisesti kuin sivistyksellisesti opiskelijoiden liikkuvuudesta. Sen edistämiseksi

jäsenmaiden tulisi panostaa maansa houkuttelevuuteen ja työllistymismahdollisuuksiin, tunnustaa opintosuoritukset ja tukea maahan jäämistä. Lisäksi tulee poistaa kieliesteet. Pienet maat voisivat lisätä englanninkielistä kurssitarjontaa. Lukukausimaksujen tulisi olla järkevällä tasolla. Jäsenmaiden tulisi ottaa opiskeluvaihto huomioon politiikkaohjelmasuunnitelmissa.

4.5 Perheet, lapset ja syrjimättömyysperiaate

Populismi ja jyrkentyneet asenteet näkyvät myös perhepolitiikassa. Tietyissä jäsenmaissa konservatiiviset näkemykset perheen määritelmästä estävät tasa-arvon toteutumisen. Lukuisista edistysaskeleista huolimatta myös LHBTI-henkilöt kärsivät asenneilmapiiristä. Joissakin jäsenmaissa LHBTI-henkilöitä jopa vainotaan ja pahoinpidellään. Yleiskokous on lukuisissa päätöslauselmissaan ja suosituksissaan muistuttanut syrjimättömyysperiaatteen ehdottomuudesta, liittyä se sitten lapsiin, perheisiin, naisiin, miehiin, sukupuolivähemmistöihin, vammaisiin tai sairaisiin.

Missä tahansa aseellisessa konfliktissa lapset ovat haavoittuvaisin ryhmä joko väkivallan todistajina tai sen uhreina tai jopa itse pakotettuina väkivallan tekoon. Raportissa *Lasten suojeleminen aseellisilta selkkauksilta* (dok. 14461) todetaan, että väkivalta voi traumatisoida lapset loppuelämäkseen ja saada heidät omaksumaankin väkivallan käytön myöhemmässä elämässään. Päätöslauselmassa 2204 (2018) yleiskokous ilmaisee huolensa aseellisten selkkausten vaikutuksista lapsiin. Jäsenmaita kehoitetaan tekemään kaikkensa olemassa olevien konfliktien ratkaisemiseksi sekä tukemaan ja suojelemaan sodan kohtamia lapsia, jotta heidän loppuelämänsä saadaan turvattu. Jäsenmaiden tulisi myös tukea lapsia ja perheitä konfliktimaissa ja maissa, jotka vastaanottavat pakolaisia, esimerkiksi relevantteja kansalaisjärjestöjä tukemalla ja auttamiseen erikoistuneita ammattilaisia kouluttamalla. Lisäksi todetaan, että lastensuojelumekanismia tulee vahvistaa kaikilla tasoilla. Kaikille lapsille tulisi antaa koulutusta ei-väkivaltaisista vaihtoehdoista aggression ja konfliktien lopettamiseksi.

Kesäkuun istunnossa hyväksytyssä raportissa *Lasten edun ja perheiden yhtenäisyyden sovittaminen* (dok. 14568) korostetaan, että lapsilla on oikeus olla suojeltuna kaikenlaisilta väkivaltaisuuksilta, väärinkäytöksiltä ja laiminlyönneiltä. Lisäksi heillä on oikeus myös siihen, ettei heitä eroteta vanhemmistaan tahtonsa vastaisesti, ellei se ole ehdottoman välttämätöntä lapsen edun kannalta. Huolimatta selkeistä kansainvälisistä standardeista lapsen huostaanottoa ja sijoittamista sekä perheenyhdistämistä koskevia päätöksiä ei ole tehty yhdenmukaisesti. Tästä syystä yleiskokous peräänkuuluttaa päätöslauselmassa 2232 (2018) lisätoimia näiden standardien ja niiden täytäntöönpanon välisen kuilun välttämiseksi. Jäsenmaiden olisi varmistettava lastensuojeluprosessit huostaanotossa sekä sijoittamisen ja perheenyhdistämisen yhteydessä, annettava perheille tarvittavaa tukea ajoissa ja myönteisesti, varmistettava, että lastensuojelujärjestelmät ovat avoimia ja että henkilökuntaa koulutetaan säännöllisesti. Jäsenmaiden olisi otettava käyttöön erityisiä suojatoimia lapsille, kun heidät on erotettu perheestään.

Perhetyypit ovat muuttuneet Euroopassa viime vuosikymmeninä. Raportin *Sukupuolten tasa-arvo ja lasten elatusmaksut* (dok. 14499) mukaan yhä useammat lapset elävät usio- tai yksinhuoltajaperheissä, joissa sen vanhemman, jolla ei ole päivittäistä hoitovastuuta lapsesta, edellytetään osallistuvan taloudellisesti lapsen elatukseen. Koska enemmistö yksinhuoltajista Euroopassa on naisia, lapsen huolto ei ole sukupuolineutraali asia vaan päinvastoin se on hyvin merkityksellinen asia sukupuolten tasa-arvon kannalta. Elatusvelvollisuuden noudattamatta jättäminen vaikuttaa naisiin suhteettomasti ja lisää epätasa-arvoisuutta, jota naiset kohtaavat edelleen työpaikoilla, esimerkiksi palkkaeroja ja urakehityksen vaikeuksia. Yksinhuoltajaperheillä on erityisen suuri köyhyysriski. Päätöslauselmassa 2207 (2018) peräänkuulutetaan "maksamisen kulttuuria" jäsenmaissa. Yleiskokous kehottaa jäsenmaita ratifioimaan Haagin yleissopimuksen lasten ja muiden perheenjäsenten elatusavun kansainvälisestä perinnästä. Lisäksi

esitetään toimenpiteitä, joilla pyritään turvaamaan yksinhuoltajaperheiden toimeentulo (elatusmaksujen turvaaminen julkisen vallan toimesta, yksinhuoltajaverkostojen kehittäminen ja toimia naisten köyhyysriskin torjumiseksi).

25 EN:n jäsenmaata sallii samaa sukupuolta olevien avioliitot tai vastaavat, mutta sateenkaariperheitä syrjitään edelleen. Raportissa *Yksityiselämä ja perhe-elämä: tasa-arvon edistäminen seksuaalisesta suuntauksesta riippumatta* (dok. 14620) todetaan, että tämä asettaa perheet eriarvoiseen asemaan. Kansallistasolla tapahtunutta kehitystä ja kansainvälisiä oikeuskäytäntöjä tutkivassa raportissa todetaan, ettei syrjinnälle ole oikeudellisia tai moraalisia perusteita. Oikeus yksityiselämään ja perhe-elämään kuuluu kaikille huolimatta perheen kokoonpanosta. Syrjinnän ehkäisemiseksi jäsenmaita kehoitetaan päätöslauselmassa 2239 (2018) varmistamaan, että perheitä, puolisoita ja lapsia koskevat lait ovat kaikille tasavertaiset. Lisäksi tulee luopua sellaisista perustuslain muutoksista, joilla esitetään samaa sukupuolta olevien avioliitot. Lainsäädäntöä tulee muokata EIT:n päätösten mukaisesti niin, että syrjimättömyys koskee kaikkia yksityiselämän osa-alueita. Yhteiskunnassa esiintyvä suvaitsemattomuus ei voi olla perusteena syrjiville käytännöille, ja valtioilla on ihmisoikeussopimuksen mukainen velvollisuus torjua sellaisia pyrkimyksiä.

Vaikka Venäjä ei tällä hetkellä osallistu yleiskokouksen toimintaan, maa on kuitenkin edelleen yleiskokouksen monitoroinnin ja raporttien kohteena. Raportissa *LHBTI-henkilöihin kohdistuva syrjintä ja rikokset Tšetšeniassa Venäjän federaatiossa* (dok. 14572) kerrotaan vuonna 2017 Tšetšeniassa tapahtuneista rikoksista LHBTI-ihmisiä vastaan, kuten miesten hakkaamisesta, mielivaltaisista pidätyksistä ja kidutuksesta, joista raportoitiin venäläislehdessä Novaja Gazetassa. Tšetšenian ja Venäjän viranomaiset ovat kieltäneet Tšetšeniassa olevien LHBTI-ihmisten olemassaolon. Syytöksiä ei ole tutkittu. Päätöslauselmassa 2230 (2018) muistutetaan, että ihmisten suojeleminen kidutukselta, halventavalta kohtelulta ja mielivaltaiselta pidätykseltä on yksi EN:n peruseriaaateista. Jäsenvaltioiden olisi sen vuoksi tarjottava kansainvälistä suojelua Tšetšeniasta vainoa pakeneville LHBTI-ihmisille sekä heidän perheilleen ja todistajilleen. Yleiskokous vaatii tehokasta ja puolueetonta tutkimusta ja sitä, että syylliset saadaan vastuuseen. Suosituksessa 2138 (2018) ministerikomiteaa kehoitetaan pyytämään Venäjää noudattamaan kansainvälisiä sitoumuksiaan. Mikäli Venäjä ei ryhdy toimenpiteisiin tapausten tutkimiseksi, tulisi EN:n pohtia tutkinnan aloittamista.

Myös Suomen EN-valtuuskunnan ajama pakkoavioliittojen kieltö oli esillä kesäkuun istunnossa. Raportissa *Pakkoavioliitot Euroopassa* (dok. 14574) todetaan, että pakkoavioliitto on naisiin kohdistuvan väkivallan muoto. Siihen liittyy vakavia perusoikeuksien loukkauksia, jotka liittyvät erityisesti naisten ja tyttöjen oikeuteen fyysiseen koskemattomuuteen, fyysiseen ja henkiseen terveyteen, seksuaali- ja lisääntymisterveyteen, koulutukseen sekä vapauteen ja yksityiseen elämään. Päätöslauselmassa 2233 (2018) korostetaan, että kulttuuri, uskonto, perinne tai niin sanottu kunnia ei voi oikeuttaa tällaisia rikkomuksia. Jäsenmaiden on siksi hyväksyttävä yhtenäiset toimintalinjat ja toteutettava toimenpiteitä pakkoavioliittojen ehkäisemiseksi, uhrien suojelemiseksi ja pakkoavioliittojen kriminalisoimiseksi. On varmistettava, että sekä uhreille että potentiaalisille uhreille tarjotaan kattavaa tukea. Kaikki alle 18-vuotiaiden avioliitot tulisi kieltää.

Raportissa *Vaikeavammaiset vangit* (dok. 14557) tarkastellaan vaikeavammaisten vankien erityistarpeita humanitaarisesta ja kansainvälisten sopimusvelvoitteiden näkökulmasta. Vankilahallinnolla ei yleensä ole riittävästi tietoa vammaisten vankien tilasta tai vammaisuuden laadusta tai heidän erityistarpeistaan. Vammaisuus voi olla fyysistä, henkistä tai psykososiaalista. Päätöslauselmassa 2223 (2018) yleiskokous kehottaa jäsenmaita kaikissa olosuhteissa huolehtimaan vaikeavammaisten oikeusturvasta ja takaamaan tasavertaisen kohtelun, syrjimättömyyden, tiedon saatavuuden sekä kohtuulliset asuinolosuhteet. Naiset ja iäkkäät vaikeavammaiset vangit ovat erityisasemassa. Vankilahenkilökunnan koulutukseen on panostettava. Suosituksessa 2132 (2018) ministerikomiteaa kehoitetaan saattamaan päätöslauselma jäsenmaiden tietoon, panostamaan tilastointiin sekä tutkimaan vaikeavammaisten tilannetta jäsenmaissa.

Tasa-arvoa edistää myös tammikuun istunnossa hyväksytty raportti *Perustulomalli* (dok. 14462). Siinä todetaan, että köyhyyden ja eriarvoistumisen kasvettua monet eurooppalaiset maat kamppailevat pystyäkseen tarjoamaan siedettävän elintason kaikille asukkaalleen. Perustulo on sosiaaliturvan muoto, joka takaa kaikille säännöllisen tulon, jolla elää. Perustulo on määritelmällisesti universaali, henkilökohtainen ja ei-ehdollinen, riittävä määrä rahaa, joka takaa ihmisarvoisen elämän ja mahdollisuuden yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Se poistaisi absoluuttisen köyhyyden mutta ei kuitenkaan työntönnön kannustimia. Raportin mukaan perustulo olisi tehokkaampi ja tasa-arvoisempi tuen muoto kuin nykyiset sosiaaliset etuudet. Päätöslauselmassa 2197 (2018) todetaan, että koska kyseessä olisi kuitenkin hyvin radikaali muutos, tulisi maakohtaisesti selvittää perustuloon siirtymisen edellytykset. Tärkeää on mm. tutustua jo tehtyihin perustulokokeiluihin eri maissa. Raportissa esitetään esimerkkinä Suomen perustulokokeilu. Raportin kirjoittaja Nunzia Catalfo (Italia, NR) kävi tutustumiskäynnillä Suomessa marraskuussa 2016.

Myös kuolemansairaiden oikeudet ovat olleet esillä keskusteluissa. Raporttiin *Säännöksiä saattohoidolle Euroopassa* (dok. 14657) kuuluvassa päätöslauselmassa 2249 (2018) korostetaan, että laadukkaan saattohoidon takaamiseksi jäsenmaiden tulee tunnustaa saattohoito osaksi ihmisoikeuksia ja osoittaa siihen riittävät resurssit. Saattohoitoa voisi laajentaa koskemaan kaikkia elämää uhkaavia tai rajoittavia kroonisia sairauksia. Kivunlievitystä koskevia säännöksiä tulee lieventää ja koulutusta lisätä. Omaishoitajien tukea tulee vahvistaa. Mielenterveyspalveluita tulee tarjota ja ihmisten tietoisuutta lisätä. Palveluita tulee kehittää yhteistyössä myös potilaiden kanssa.

4.6 Urheilu, kulttuuri ja ympäristö

Yleiskokous on monen vuoden ajan tutkinut korruptiota ja hyvää hallintoa urheilussa, etenkin jalkapalloa hallinnoivassa FIFA:ssa. Urheilu on vahva kulttuureja yhdistävä tekijä, jonka ytimessä pitäisi olla myös yhteisten arvojen edistäminen. Myös kulttuuriperinnön vaaliminen on pysynyt yleiskokouksen agendalla. Ympäristökysymyksissä esiin nousee huoli etenkin ilmastonmuutoksen vaikutuksista ja toimista sen pysäyttämiseksi.

Raportissa *Moderni hallinto urheilun saralla* (dok. 14464) todetaan, että skandaalien vyöry on paljastanut kiireellisen tarpeen uudistaa vanhanaikaisia urheiluhallinnon rakenteita, joista puuttuu demokratia, avoimuus ja päätöksenteon vastuullisuuden seuranta. Korruptio on hyvin yleistä. Toimintakulttuurin muutosta tarvitaan. Päätöslauselmassa 2199 (2018) esitetään viitekehystä urheiluhallinnolle, joka perustuu hyvän hallinnon periaatteille. Urheiluseurojen tulisi ottaa käyttöön ISO-sertifikaattistandardit sekä itsenäinen urheiluetiikan arviointimekanismi. Kansainvälisen olympiakomitean peruseriaatteet pitäisi tarkastella uudelleen ja laatia strategia niiden noudattamiseksi. Lisäksi ehdotetaan parlamentaarisen verkoston luomista aiheen käsittelyyn. Suosituksessa 2120 (2018) ministerikomiteaa kehoitetaan tarkastelemaan mahdollisuutta luoda eurooppalainen yleissopimus hyvän urheiluhallinnon alalla.

Liian vähän rahaa jalkapalloiluun vahingoittaa lajin kehitystä, mutta myös liialliset rahamäärät sen ympärillä ovat vaaraksi. Raportissa *Hyvä hallinto jalkapallon saralla* (dok. 14452) korostetaan, että jalkapallo ja muu urheilu yhdistävät kansoja ja ovat keino välittää yhteisiä arvojamme ja suojella niitä. Päätöslauselman 2200 (2018) mukaan tarvitaan radikaali muutos jalkapallon hallintoon kaikilla tasoilla, jotta se perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiseen, sisäiseen demokratiaan, osallistumiseen, avoimuuteen, solidaarisuuteen ja vastuullisuuteen. Yliilyöntejä ja virheitä on ollut tapana peitellä ja vähätellä. FIFA:n ja UEFA:n tulisi varmistaa, että myös rahoituksen osalta toimitaan reilun pelin sääntöjen mukaisesti. Vastuusuhteita seurojen ja kattojärjestöjen osalta tulee tarkentaa. Ehdotetaan, että EU ja EN yhteistyössä Kansainvälisen olympiakomitean, FIFA:n ja UEFA:n kanssa loisivat itsenäisen tarkkailuelimen,

joka valvoisi jalkapallon hallintoa, mukaan lukien järjestön hallintoelimiin valittavien henkilöiden valintaprosessin läpinäkyvyyttä.

Kulttuuriperintö kaikissa muodoissaan on ainutlaatuinen ja tärkeä todiste eri kansojen historiasta ja identiteetistä, ja se on yhteinen voimavara, joka on säilytettävä kaikissa olosuhteissa. Raportissa *Kulttuuriperinnön tahallinen tuhoaminen ja laitton kauppa* (dok. 14566) yleiskokous ilmaisee huolensa siitä, että kulttuuriperintökohteita tuhoetaan sekä rauhan että sodan aikana. EN:n uusi yleissopimus kulttuuriesineisiin liittyvistä rikoksista on myönteinen kehitys. Päätöslauselmassa 2234 (2018) jäsenmaita kehoitetaan allekirjoittamaan ja ratifioimaan uusi sopimus. Kansainvälistä yhteistyötä tulisi edistää, mikä mahdollistaa tietojen vaihdon, lainsäädännön yhdenmukaistamisen ja menettelyjen standardoinnin. Lisäksi tarvitaan yhteistyötä EN:n, Unescon ja UNIDROITin kanssa, jotta kodifoidaan huutokauppojen, jälleenmyyjien ja yksittäisten ostajien kansainvälistä huolellisuusvelvollisuutta, säännellään kauppaa internetissä ja kehitetään strategioita, jotka ovat välttämättömiä uhanalaisen kulttuuriperinnön suojelemiseksi arkeologisesti arvokkailla konfliktialueilla. Ministerikomitea saa suosituksen 2139 (2018) pyrkiä lisäämään ihmisten tietoisuutta aiheesta ja tehdä yhteistyötä jäsenmaiden kanssa laittoman kaupan ehkäisemiseksi.

Huoli ilmastonmuutoksesta on suuri myös yleiskokouksessa. Raportissa *Ilmastonmuutos ja Pariisin sopimuksen täytäntöönpano* (dok. 14521) ilmaistaan tuki Pariisin sopimukselle, jonka tavoitteena on rajoittaa maapallon lämpeneminen alle 2 celsiusasteeseen. Se edellyttää yhteisiä ponnisteluja kansallisella ja paikallisella tasolla. Kun USA irtisanoutui Pariisin sopimuksesta, Euroopan johtajuus puhtaammasta ja kestävämmästä kehityksestä on keskeistä nykyisten ja tulevien sukupolvien hyvinvoinnille. Päätöslauselmassa 2210 (2018) todetaan, että Pariisin sopimuksen täytäntöönpanon olisi tapahduttava kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisesti, ja siinä peräänkuulutetaan kansallisia strategioita ja toimintasuunnitelmia kestävä kehityksen vahvistamiseksi, kiertotalouden lisäämiseksi. Tulisi luoda ympäristöystävällisiä ”älykkäitä kaupunkeja”, tukea ympäristöllisesti kestävää maataloutta sekä korvata fossiiliset polttoaineet uudistuvilla luonnonvaroilla. Hallitusten tulisi sitouttaa kansalliset parlamentit globaaleihin ilmastonmuutosneuvotteluihin ja varmistaa, että kansalliset tavoitteet saavutetaan.

Raportissa *Ydinturvallisuus Euroopassa* (dok. 14622) selvitetään ydinturvallisuuden haasteita ja uusia uhkia, kuten terrorismi ja luonnonkatastrofit (Fukushima). Ydinvoima mielletään puhtaaksi energianmuodoksi, mutta se voi pahimmillaan aiheuttaa sukupolvien ylittäviä ympäristöseurauksia. Päätöslauselmassa 2241 (2018) jäsenmaita kehoitetaan jatkamaan ydinvoimaa koskevan sääntelyn ja teknisten viitekehysten kehittämistä ja harmonisointia ydinturvallisuuden parantamiseksi. Tulee panostaa riippumattomaan valvontaan ja läpinäkyviin prosesseihin. Lisäksi tulee varmistaa turvallisuus ja riittävä konsultointi sekä yhteistyön toteutuminen, kun ydinvoimaloita suunnitellaan lähelle suuria kaupunkeja tai naapurivaltion rajaa. Valko-Venäjä (ei EN-jäsen) saa kehoituksia liittyen Liettuan rajan läheisyyteen rakennettavaan Ostrovetsin ydinvoimalaan. Turkin suunnitelmat rakentaa ydinvoimala maanjäristysalueelle aiheuttavat myös huolta. Jäsenmaiden tulee myös muun muassa tehdä ydinvoimaloihin säännölliset kuntotarkastukset, ratkaista ydinjäteongelma ja pohtia voimaloita ympäröivien turva-alueiden laajentamista.

5 Jäsenvelvoitteiden seuranta

5.1 Yleistä

Yleiskokous on monissa vuoden raporteissa ilmaissut huolensa demokratian tilasta ja kehityssuunnasta Euroopassa. Yleiskokouksen monitorointikomitean työstä on loppuvuonna 2018 samat kymmenen jäsenmaata kuin edellisellä vuonna (Albania, Armenia, Azerbaidžan, Bosnia ja Hertsegovina, Georgia, Moldova, Serbia, Turkki, Venäjä ja Ukraina). Lisäksi kolme maata (Bulgaria, Montenegro, Makedonia) ovat nk. jälkimonitoroinnissa (engl. *post-monitoring*).

Puolan osalta yleiskokous hyväksyi kesäkuussa 2016 jäsenaloitteen, joka velvoitti komiteaa laatimaan raportin demokraattisten instituutioiden toiminnasta Puolassa. Yleiskokous on huolissaan vallan jaon periaatteiden kunnioittamisesta, oikeuslaitoksen riippumattomuudesta ja perusoikeuksista Puolassa. Raportti on yleiskokouksen esityslistalla alkuvuonna 2019.

Yleiskokous hyväksyi vuonna 2018 Bosnia ja Hertsegovinaa koskevan maaraportin. Lisäksi monissa temaattisissa raporteissa on käsitelty ihmisoikeuksiin ja demokratiaperiaatteisiin kohdistuvia haasteita. Komitean tarkasteluun kuuluu yleissopimusten valvontamekanismien seuranta ja tiivis yhteistyö EN:n asiantuntijaelinten kuten Venetsian toimikunnan kanssa sekä vaalitarkkailu.

Yleiskokous hyväksyi alkuvuonna vuosikatsauksen (dok. 14450), jossa on kommentteja monitoroinnista yleensä sekä tilanteesta kymmenessä monitoroinnin kohdemaassa. Yhteenvetona todetaan, että monissa maissa on tapahtunut myönteistä kehitystä, mutta samalla pahoitellaan, että samat kehittämiskohteet ovat edelleen voimassa useimmissa maissa mukaan lukien jälkimonitoroinnin kohdemaissa.

Komitean työstä olevien kohdemaiden lisäksi ja osana vuoden 2017 vuosikatsausta yleiskokous hyväksyi raportin ja päätöslauselman 2203 (2018) jäsenvelvoitteiden seurannasta neljässä monitoroinnin ulkopuolella olevassa jäsenmaassa (Viro, Kreikka, Unkari, Irlanti). Virolle osoitetut toimenpide-ehdotukset liittyvät paikallisviranomaisten taloudellisen autonomian ja sähköisen äänestysjärjestelmän tietoturvan kehittämiseen. Kreikan kohdalla yleiskokouksen toimenpidesuosituksia liittyvät korruption torjuntaan, poliisin toimintatapoihin, valitusoikeuden kehittämiseen sekä lehdistönvapauden vahvistamiseen. Useat viimeaikaiset uudistukset Unkarissa ovat valitettava osoitus pyrkimyksistä lisätä demokraattisten instituutioiden poliittista valvontaa ja heikentää vallan kolmijaon järjestelmää. Raportissa kiinnitetään huomiota mm. lehdistön, tiedotusvälineiden ja kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten rajoituksiin, vankilaoloihin sekä vihapuheen, muukalaisvihan ja suvaitsemattomuuden lisääntymiseen. Turvapaikkahakemusten käsittelymuodot eivät ole eurooppalaisten standardien mukaiset. Finanssikriisi vuonna 2008, perustuslakiuudistus vuonna 2012 ja Brexit ovat leimanneet kehitystä Irlannissa. Toimenpiteet tasa-arvon ja lasten aseman parantamiseksi ja naiseen kohdistuvan väkivallan estämiseksi saavat kiitosta. Yleiskokous kehottaa noudattamaan EN:n suosituksia eri aloilla (GRETA, GRECO, ECRI).

Monitorointikomitean alakomitea on jatkanut työskentelyä suljetuin ovin. Työskentelyyn osallistuvat monitorointikomitean raportointijat ja edustajat niistä maista, joissa on meneillään rajoja ylittäviä kiistoja (Armenia, Azerbaidžan, Georgia, Moldova, Turkki, Ukraina, Venäjä), sekä poliittisten ja oikeudellisten komiteoiden ja poliittisten ryhmien puheenjohtajat. Ad hoc -työryhmää johtaa komitean Moldova-raportointija Egidijus Vareikis (Liettua, EPP/CD). Alakomitea järjesti kuulemistilaisuuden Moldovan Transnistrian konfliktista.

5.2 Bosnia ja Hertsegovina

Bosnia ja Hertsegovina anoi erityisvierasasemaa yleiskokouksessa vuonna 1992 ja jäsenyyttä vuonna 1995. Sotatoimien takia jäsenanomuksen käsittelyn alku lykkääntyi vuoteen 1999, ja maa liittyi jäseneksi vasta vuonna 2002. Maa on ollut yleiskokouksen monitorointikomitean seurannassa siitä lähtien.

Yleiskokouksen myönteinen lausunto jäsenyydestä vuonna 2002 sisälsi pitkän luettelon uudistuksia, joita Bosnia ja Hertsegovina lupautui toteuttamaan. Uudistukset liittyvät sekä kansalliseen lainsäädäntöön että kansainvälisiin yleissopimuksiin, ja monien kohdalla on mainittu selkeä määräaika (1–3 vuotta). Osa yleiskokouksen vaatimista lakiuudistuksista kuuluu alueparlamenttien ja -hallitusten toimivaltaan, mutta EN katsoo, että Bosnia ja Hertsegovinan keskushallinto on vastuussa siitä, että aluehallinnot kunnioittavat Bosnia ja Hertsegovinan kansainvälisiä velvoitteita. Sekä yleiskokouksen että ministerikomitean alainen monitorointikomitea on seurannut velvoitteiden ja sitoumusten täytäntöönpanoa vuodesta 2002 lähtien.

Vuoden 2018 raportti *Bosnia ja Hertsegovinan jäsenvelvoitteiden ja -sitoumusten seurannasta* (dok. 14465) sisältää katsauksen maan valtiolliseen kehitykseen Daytonin sopimuksesta nykypäivään ja tarkastelee demokraattisten instituutioiden toimivuutta. Yleiskokous on huolissaan kansallismielisen retoriikan lisääntymisestä sekä etnisten ryhmien välisten suhteiden ja oikeusvaltioperiaatteiden heikentymisestä erityisesti ennen lokakuun 2018 parlamenttivaaleja. Tarvitaan perustuslaillisia muutoksia toimivan valtion luomiseksi maan neljän lainkäyttöalueen autonomiaa kunnioittaen.

Päätöslauselmassa 2201 (2018) todetaan, että uudistuksia on jatkettava monella alalla, ml. demokraattisten instituutioiden vahvistamiseksi, oikeuslaitoksen ja julkishallinnon uudistamiseksi, vankilaolojen parantamiseksi ja poliisin toimintamallien kehittämiseksi. Oikeuslaitoksen puutteet on korjattava, tehokkuutta ja riippumattomuutta on vahvistettava, myös vähentämällä oikeuslaitoksen politisointia. Poliittinen sitoumus korruption torjumiseksi oikeuslaitoksessa ja muualla yhteiskunnassa ei ole tuottanut konkreettisia tuloksia. Järjestäytyntä rikollisuutta ei torjuta yhdenmukaisella tavalla. Koko maan kattavan yleisradiotoiminnan uudistaminen, rahoituspohjan varmistaminen ja siihen liittyvä lainsäädäntö on saatettava päätökseen. Yleiskokous korostaa edelleen, että EIT-tuomioiden täytäntöönpano edistäisi demokraattista ja toimivaa yhteiskuntaa. Bosnia ei ole pannut täytäntöön asioissa Sejdić ja Finci, Zornić ja Pilav annettuja EIT-tuomioita. Vuonna 2016 järjestetyt paikallisvaalit sujuivat asianmukaisesti, mutta kuuden vuoden jälkeen Mostarin asukkaat eivät voi poliittisten johtajien välisten kiistojen jatkumisen vuoksi käyttää demokraattista oikeuttaan valita paikalliset edustajansa. Mostaria koskevan perustuslakituomioistuimen tuomio kehoitetaan panemaan ripeästi täytäntöön ja saattamaan päätökseen perustuslain ja vaalilain muutokset ennen vuoden 2018 parlamenttivaaleja. Yleiskokous pitää valitettavana, että syvään juurtuneista hajottavista suuntauksista johtuvat, normaalin demokratiakehityksen estävät etniset ja poliittiset jakolinjat sekä julkishallinnon politisointi hidastavat yhä usein yhteisiä uudistusponnisteluja.

Bosnia ja Hertsegovinassa järjestettiin yleisvaalit sunnuntaina 7.10.2018. Kansallismieliset puolueet veivät voiton vaaleissa, jotka tarkkailuraportin mukaan toteutettiin teknisesti hyvin ja olivat vapaat, avoimet ja aidosti kilpailuhenkiset. Maa on kuitenkin etnisesti jakautunut, eikä vaalitulos todennäköisesti tuo tilanteeseen helpotusta. Bosnian monimutkaisessa järjestelmässä valittiin yhteensä viisi presidenttiä ja 14 pääministeriä Bosnian federaatiossa ja Serbitasavallassa Srpskassa ja niiden alueparlamenteissa. Parlamentin alahuoneen 42 jäsenen lisäksi bosnialaiset valitsivat yhteensä 518 jäsentä alueparlamentteihin. Maan näkyvimät poliittiset henkilöt ovat kolmehenkisen presidenttineuvoston jäsenet. Siihen valittiin venäjämielinen ja Serbitasavallan itsenäisyyttä tavoitteleva Milorad Dodik 53,8 % ääniosuudella. Bosniakki Sefik Dzaferovic sai 36,5 % äänistä, ja maltillinen kroaatti Zeljko Komsic valittiin tauon jälkeen takaisin presidenttineuvostoon 54,2 % ääniosuudella. Äänestysprosentti oli 53,26 %.

Bosnian vaalitulokset ei todennäköisesti tule helpottamaan maan sisäisiä jännitteitä tai etnisyyden perusteella jakautuneen maan yhtenäisyyden lisäämisessä. Uusi presidentti Dodik ilmoitti heti valintansa selvittyä, että hän aikoo panostaa serbiryhmän ja Serbitasavallan aseman vahvistamiseen. Hänen mukaansa se edistää myös Bosnia ja Hertsegovinan asemaa. Bosnian haasteina ovat mm. korkea työttömyys ja maastamuutto. Maa tarvitsee epätoivoisesti uudistuksia, mutta etninen jakautuminen estää kaikki yritykset kompromisseihin. Yksi saavuttamaton kompromissi koskee perustuslakituomioistuimen kumoamaa lakia, minkä takia uuden hallituksen muodostaminen saattaa osoittautua mahdottomaksi.

5.3 Vaalit ja vaalitarkkailu

Demokratia perustuu äänestäjien luottamukseen kansanedustuslaitosten toimintaan ja kaikkien väestöryhmien mahdollisuuksiin saada edustajansa vaaleilla valittuihin toimielimiin eri hallinnon tasoilla. Tämä todetaan raportissa *Monitorivoisuuden ja tasa-arvon edistäminen politiikassa* (dok. 14556). Raportissa tarkastellaan erityisesti maahanmuuttotaustaisten henkilöiden, nuorten ja LHBTI-henkilöiden edellytyksiä ja haasteita osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan, asettua ehdokkaaksi, tulla valituksi ja osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan EN-jäsenmaissa. Päätöslauselmassa 2222 (2018) todetaan, että ennakkoluulojen, syrjinnän ja kielteisten stereotyyppien torjumiseksi tarvitaan kokonaisvaltaisempaa lähestymistapaa. Lisäksi jäsenmaat, parlamentit ja poliittiset puolueet saavat yksityiskohtaisemmat suositukset avoimuuden lisäämiseksi.

Monitorointikomitean työkalupakkiin kuuluu myös parlamentti- ja presidentinvaalien tarkkailu komitean työllistämällä olevissa kohdemaissa. Kertomusvuonna yleiskokous on tarkkaillut Azerbaidžanin, Montenegron ja Georgian presidentinvaaleja sekä Bosnia ja Hertsegovinan ja Armenian parlamenttivaaleja ja Turkin presidentin- ja parlamenttivaaleja. Kaikki kyseiset vaalitarkkailut tehtiin yhteistyössä Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen tai Odihrin kanssa. Vaalitarkkailijoiden havainnot otetaan huomioon monitorointikomitean kokonaisarviossa ao. demokratian tilasta.

Azerbaidžanin ennenaikaiset presidentinvaalit 11.4.2018 olivat ensimmäiset sitten vuoden 2016 perustuslain uudistuksen, missä lisättiin presidentin valtaoikeuksia ja mm. pidennettiin presidentin toimikautta viidestä seitsemään vuoteen. Vaalitarkkailijoiden raportissa (dok. 14584) todetaan, että vaalit toteutettiin rajoittavassa poliittisessä ympäristössä. Odihrin ja Venetsian komission suosituksia edellisten vaalien jälkeen ei otettu huomioon. Perusoikeuksia ja -vapauksia rajoitettiin huomattavasti, mikä puolestaan esti aitojen, demokraattisten vaalien toteutumisen. Vaaleissa ei ollut todellista kilpailua. Presidentti Alijevin vastaehdokkaat pidättäytyivät suoraan haastamasta tai kritisoimasta häntä, jotkut oppositiopuolueet boikotoivat koko vaaleja niiden kilpailullisuuden puutteen takia. Alijevin kampanjan ja virallisen toiminnan välillä ei ollut eroa. Toisaalta voidaan todeta, että maan viranomaiset olivat halukkaita yhteistyöhön kansainvälisten tarkkailijoiden kanssa ja tarkkailijat pystyivät toimimaan vapaasti erityisesti ennen vaaleja. Vaalien hallinto sai myös runsaasti resursseja ja valmisteli vaaleja tehokkaasti. Itse vaalipäivänä havaittiin kuitenkin runsaasti väärinkäytöksiä ja perustavanlaatuisen vaalikäytäntöjen rikkomista, tarkkailijat mm. todistivat ylimääräisten äänien laittamista vaaliurniin. Vuodesta 2003 vallassa ollut Uusi Azerbaidžan -puolueen presidentti İlham Alijev valittiin uudelle 7-vuotiskaudelle hänen saatuaan 86 % annetuista äänistä. Suomen EN-valtuuskunnan jäsen Tom Packalén (ps) osallistui yleiskokouksen vaalitarkkailumission.

Yleiskokouksen valtuuskunta tarkkaili Montenegron presidentinvaaleja 15.4.2018 yhteistyössä Odihrin ja Euroopan parlamentin kanssa. Tarkkailuraportissa (dok. 14564) todetaan, että vaalit olivat kilpailuhenkiset ja vapaat, vaikka istuva puolue nautti vahvasta etulyöntiasemasta. Vaalitoimitus sujui teknisesti hyvin, mutta kampanjoinnin aikana esiintyi valtion resurssien väärinkäyttöä ja äänestäjien painostamisyrityksiä. Esiin tulleet ongelmat ovat samat, jotka on todettu jo edellisten vaalitarkkailujen yhteydessä. Erityisesti

tarkkailijat harmittelivat sitä, että johtavan puolueen presidenttiehdokas ei osallistunut televisioituihin debatteihin.

Turkin presidentin- ja parlamenttivaalit (dok. 14608) 24.6.2018 järjestettiin myös ennenaikaisesti ja ne toimitettiin hätätilan vallitessa, mikä rajoitti avointa vuoropuhelua, ajatusten monimuotoisuutta ja poliittista toisinajattelua. Vaalitarkkailijat totesivat, että vaikka vaalit olivat teknisesti hyvin toteutetut ja tarjosivat paljon vaihtoehtoja, ei oppositiolla ollut todellisia mahdollisuuksia saada viestejään kuuluviin. Ongelmia ovat myös 10 %:n äänikynnys sekä rajoitukset äänestys-oikeuteen ja ehdokkaaksi asettumiselle. Viime hetken vaalilakimuutokset ovat vastoin kansainvälisiä standardeja. Venetsian toimikunnalta on pyydetty tästä lausunto. Räikeätä vaalivilppiä ei todettu. Ongelmiksi todetut median puolueellisuus, julkisten resurssien väärinkäyttö sekä johtavan puolueen ja valtion välisen rajan hämärtyminen eivät rajoitu vain vaalipäivään. AKP-puolueen ja presidentti Recep Tayyip Erdoğanin vaalivoitto sinetöi lopullisesti vuonna 2017 Turkin presidentilliseksi valtioksi muuttaneen perustuslakireformin.

Georgian presidentinvaalit 28.10.2018 toteutettiin viimeistä kertaa suorilla kansanvaaleilla, sillä vuonna 2017 hyväksytyn perustuslakiuudistuksen seurauksena Georgia on vähentänyt presidentin valtaoikeuksia parlamentarismisin hyväksi. Maata on pidetty alueensa vakaana demokratiana, mutta presidentinvaalit antavat aihetta huoleen. Vaalilakia ei oltu muutettu Odihrin suositusten mukaisesti. Muun muassa toista kierrosta koskevat lainsäädännölliset epäselvyydet johtivat ristiriitaisiin tulkintoihin. Syvästi jakaantunut kansa, väkivaltaisuuudet ja viharetoriikka eivät maalaa hyvää kuvaa tulevasta. Vaalitulokset osoittivat myös sen, että maata hallitsee edelleen vahvasti taka-alalla toimiva entinen pääministeri ja oligarkki Bidzina Ivanishvili. Georgiassa järjestetään parlamenttivaalit vuonna 2020.

Vaalien tulos selvisi toisella kierroksella. Kilpailuhenkiset vaalit toteutettiin teknisesti hyvin, ja ehdokkaat saivat kampanjoida vapaasti. Samanaikaisesti havaittiin hallinnollisten resurssien väärinkäyttöä. Johtavan puolueen (Georgian unelma) korkeat virkamiehet ottivat esim. näkyvän roolin kampanjoissa. Vaalipäivä oli rauhallinen, mutta ääntenlaskennassa esiintyi ongelmia. Yksittäisistä väkivaltaisuuksista huolimatta kampanjointi sujui hyvin, mutta keskustelu oli hyvin kielteistä ja keskittyi lähinnä henkilöiden mustamaalaamiseen. Monipuolisen median raportointi noudatti samaa kaavaa. Ensimmäisen kierroksen tulos oli hyvin tasainen ja äänestysaktiivisuus ainoastaan 46,83 %. Vaaleissa järjestettiin toinen kierros 28.11.2018, ja sen voitti riippumaton, mutta johtavan puolueen tukema ehdokas Salome Zurbishvili. Toisen kierroksen päivämäärän valinta oli kiistanalaista johtuen siitä, että toista äänestyskierrosta koskevat määräykset ovat epäselvät. Vaalikerrosten välinen aika oli levotonta Georgiassa, ja kadut täyttyivät mielenosoituksista. Viranomaiset eivät puuttuneet viharetoriikkaan tai väkivaltaisuuksiin yltyneisiin keskusteluihin.

Armenia koki suuria mullistuksia kuluvan vuoden aikana. Armenian ennenaikaiset parlamenttivaalit 9.12.2018 olivat pääministeri Nikol Pashinyanin taktinen veto saada kansan vahva tuki asemalleen. Vuoden 2017 vaalit voitti presidentti Serzh Sargzyanin oikeistolainen republikaanipuolue (RPA). Presidentin valtaoikeuksia leikattiin vuonna 2015 perustuslakiuudistuksessa, ja Sargzyanin suunnitelma oli pysyä vallassa astumalla pääministerin kenkiin presidenttikautensa päättyessä 9.4.2018. Hänen puoleensa nimitti hänet pääministeriksi 17.4.2018. Tämä tulkittiin räikeäksi vallan sieppaamiseksi ja johti laajoihin protesteihin, joita johti oppositioedustaja Nikol Pashinyan, ja lopulta Sargzyanin eroon 23.4.2018. Pashinyan hävisi pääministeriäänestyksen parlamentissa 1.5.2018, mikä johti laajoihin, koko maan pysäyttäneisiin protesteihin. Republikaanit joutuivat asettumaan Pashyniain taakse, ja hänet valittiin pääministeriksi 9.5.2018. Mutta koska Pashinyanin puolueella (Way Out Alliance - YELK) oli vain 9 paikkaa maan 101-paikkaisessa parlamentissa, halusi hän vahvistaa oman mandaattinsa ja erosi pääministerin tehtävästään 16.10.2018. Ennenaikaisissa vaaleissa Pashinyanin edustama poliittinen blokki voitti ylivoimaisesti parlamenttivaalit (70,43 % äänistä ja 88 paikkaa parlamentissa). Äänestysprosentti oli 48,63 %. Lyhyestä valmistelusta huolimatta vaalitoimitus sujui hyvin, ja miltei kaikki tarkkailijat antoivat vaalitoimituksesta hyvän arvosanan. Äänten ostamista ja äänestäjien painostamista ei havaittu. Kilpailu oli

aidosti vapaata, ja vuoropuhelu oli avointa. Viranomaiset tiedottivat avoimesti laittomista käytännöistä edistäen hyvää ja rehellistä vaalitapaa. Ääntenlaskennassa ja taulukoinnissa ei esiintynyt epämääräisyyksiä. Myös media ryhdistäytyi ja myötävaikutti positiiviseen vaalikampanjaan tarjoamalla kaikki puolueet sisältäviä debatteja.

Pääministeri Pashinyanin haasteena on nyt pitää lupauksensa ja samalla ylläpitää nauttimansa kansalaisten laaja tuki. Pashinyan on luvannut välttää radikaaleja muutoksia maan ulkopoliittikkaan sekä säilyttää hyvät yhteydet Moskovaan, vaikka hän haluaakin suunnata Armeniaa kohti länttä lisäämällä yhteistyötä USA:n ja EU:n kanssa. Ilmoituksensa mukaan Pashinyan ei myöskään aio tehdä muutoksia Vuoristo-Karabahin tilannetta koskevaan politiikkaan.

5.4 Ukrainan sodan seuraukset

Ukrainan tilanteen seuranta on jatkunut yleiskokouksessa kertomusvuonna. Vuonna 2014 tapahtuneen Krimin niemimaan valtaamisen ja Itä-Ukrainan sotatilan seurauksena yli 4 miljoonaa ihmistä on humanitaarisen avun tarpeessa. Erityistä huolta aiheuttaa tilanne Luhanskin ja Donetskin alueilla. Raportissa *Ukrainan sodan humanitaariset seuraukset* (dok. 14463) on seuranta yleiskokouksen aiempiin suosituksiin, jotka käsittelivät Ukrainan humanitaarisen tilanteen eri osa-alueita (kuten sisäisiä pakolaisia sekä kadonneita/vangittuja henkilöitä).

Päätöslauselmassa 2198 (2018) osapuolia kehoitetaan panemaan täytäntöön aiemmat päätöslauselmat Ukrainan konfliktia koskien, mm. Venäjää lopettamaan sotilaallinen aggressio Ukrainassa ja palauttamaan maan alueellinen koskemattomuus. Kaikkia sodan osapuolia kehoitetaan vapauttamaan ja vaihtamaan vankeja sekä avustamaan kuolleiden henkilöiden jäännösten löytämisessä yhdessä kansainvälisen Punaisen Ristin kanssa. Kadonneiden henkilöiden etsintää varten esitetään perustettavaksi yhteinen työryhmä. Venäjän viranomaisia kehoitetaan lopettamaan kaikki taloudellinen ja sotilaallinen tuki Donetskin ja Luhanskin alueiden laittomille armeijoille sekä näiden alueiden passien ja muiden dokumenttien tunnustaminen. Venäjän tulisi taata ihmisoikeuksien ja turvallisuuden toteutuminen kaikille miehityksellä Krimillä asuville sekä poistaa Krimin tataarien parlamentille asetettu kielto sekä sen johtajien maahantulokiellot. Kaikille kansainvälisille järjestöille tulisi sallia vapaa pääsy Krimille. Ukrainan kansalaisten pakottaminen ottamaan Venäjän passi ja Krimillä tapahtuva väestön vaihto tulisi lopettaa. Ukrainan viranomaisia kehoitetaan harmonisoimaan rikoslaki ja rikosprosessia koskevaa lakia kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja kansainvälisen rikosoikeuden mukaisesti. Lisäksi Ukrainan tulisi ratifioida Rooman perussääntö ja liittyä kansainvälisen rikostuomioistuimen jäseneksi, jotta tämä voisi tutkia sodan aikana tapahtuneet ihmisoikeusloukkaukset. Ukrainaa kehoitetaan myös vapauttamaan venäläiset vangit ja takaamaan resursseja sisäisten pakolaisten auttamiseksi. Suosituksessa 2119 (2018) ministerikomitea saa kehuja toiminnastaan sisäisten pakolaisten helpottamiseksi Ukrainassa.

Kesäkuun istunnossa käytiin kiireellinen keskustelu aiheesta *Venäjän federaation poliittisina vankeina vangitsemat Ukrainan kansalaiset* (dok. 14591). Raportissa Krimin miehitys tuomitaan ja yleiskokous ilmaisee huolensa alueen pahentuneesta ihmisoikeustilanteesta. Erityistä huolta aiheuttaa tieto siitä, että yli 70 Ukrainan kansalaista on edelleen vangittuna Krimillä tai Venäjällä syytettyinä poliittisesti motivoituneista tai tekaistuista rikoksista. Etenkin Oleh Sentsov, Volodymyr Balukh ja Pavlo Hryb täyttävät yleiskokouksen kriteerit poliittisista vangeista. Yleiskokouksen tietoon on tullut, että kyseisiä henkilöitä pidetään ala-arvoisissa olosuhteissa ja että heitä kidutetaan ja nöyryytetään. Oleh Sentsovin nälkälakko on johtanut vakaviin terveysongelmiin. Päätöslauselmassa 2231 (2018) yleiskokous pahoittelee, että Kidutuksen vastainen komitea (CPT) ei ole päässyt Krimille valvomaan ihmisoikeussopimuksen toteutumista. Venäjä saa kehotuksen helpottaa CPT:n pääsyä alueelle. Yleiskokous aikoo jatkaa Ukrainan tilanteen seurantaan sekä tapauksien käsittelyä EIT:ssä. Venäjää kehoitetaan vapauttamaan poliittiset

vangit, kunnioittamaan heidän ihmisoikeuksiaan, sallimaan vankiloiden monitorointi, luopumaan käytännöstä pakottaa venäläinen kansalaisuus alueen ukrainalaisille sekä lopettamaan Krimin tataarien vainoaminen.

Välimeren eteläisen rannikon ja Lähi-idän valtioiden demokratian tila ja kehitys vaikuttavat monella lailla Euroopan maihin. Israel on ollut EN:n tarkkailija vuodesta 1957. Marokko, Palestiina ja Jordania ovat yleiskokouksen demokratiakumppanimaita. Vuonna 2019 tulevat käsittelyyn poliittisen komitean vuosiarviot demokratiakumppanuudesta Marokon ja Jordanian kanssa. Komitea tutkii mahdollisuuksia myöntää kumppanuusstatus Tunisialle. Yleiskokouksen poliittinen komitea seuraa lisäksi tiiviisti kehitystä muissa alueen maissa (Libya, Algeria).

Raportti *Alaikäisten palestiinalaisvankien kohtelusta Israelin oikeusjärjestelmässä* (dok. 14583) herätti vilkasta keskustelua komiteassa. Raportissa todetaan, että YK:n, kansainvälisen Punaisen Ristin (ICRC) ja kansalaisjärjestöjen raportit palestiinalaisten lapsivankien kohtelusta israelilaisissa vankiloissa vahingoittavat Israelin mainetta demokraattisena maana ja vaikeuttavat rauhanprosessin etenemistä. Joulukuussa 2017 israelilaisissa vankiloissa oli 352 alaikäistä palestiinalaisvankia. Myös hallinnollisten pidätysten määrä on lisääntynyt ml. yön aikana tehdyt pidätykset. Raportissa tarkastellaan tilannetta ja käytäntöjä ja korostetaan erityisesti lasten oikeuksia kansainvälisten sopimusten ja Israelin lainsäädännön näkökulmasta. ICRC tekee säännöllisesti vierailuja, ja Unicef on laatinut 38 suositusta tilanteen kohentamiseksi. Raporteissa on todettu laajamittaista ja järjestelmällistä kaltoinkohtelua pidätyshetkestä tuomioon saakka.

Päätöslauselmassa 2236 (2018) yleiskokous kehottaa Israelin viranomaisia tekemään yhteistyötä Unicefin, ICRC:n ja kansalaisjärjestöjen kanssa tavoitteena muuttaa lapsivankeja koskevaa lainsäädäntöä ja käytäntöjä tarvittaessa yhteistyössä EN:n yleiskokouksen kanssa. Sekä Israelin että Palestiinan viranomaisten tulisi korostaa lasten ja nuorten koulutuksessa väkivallatonta lähestymistapaa kiistojen ja konfliktien ratkaisussa. Miehitetyllä Länsirannalla Israelin tulisi luopua nykyisestä käytännöstä noudattaen sota-oikeuslakia, jonka mukaan 12-vuotias voi joutua vankilaan, ja soveltaa Israelin lakia, jossa voidaan tuomita vasta 14-vuotias ja sitä vanhempi.

Raportissa *Tilanne Libyassa: Euroopan neuvoston tulevaisuudennäkymät ja rooli* (dok. 14519) tarkastellaan kehitystä viimeisten vuosien aikana. Vuonna 2011 libyalaiset vaativat mielenosoituksilla poliittisia oikeuksia mutta saivat vastaansa viranomaisten valikoimattomat tukahduttamistoimet, jotka käynnistivät yhdeksän kuukautta kestäneen konfliktin ja Gaddafin hallinnon kaatumisen. Kansainvälisen yhteisön apu humanitaarisen kriisin avuksi ei onnistunut tukemaan poliittista siirtymävaihetta. Libya on tänään hajonnut valtio vailla toimivia demokraattisia instituutioita. Ihmisoikeus- ja humanitaarinen tilanne ovat heikentyneet. Paikallisten aseellisten ryhmien taistelut ja islamistien ja jihadistien sisäiset taistelut vaikeuttavat demokraattista muutosta. Siviiliuhrien ja pakolaisten määrä on lisääntynyt maan sisällä ja ulkopuolella, ja terroristijärjestöjen leviämisen riski on kasvanut. Sekasorron seurauksena Libyan valtio on vararikon partaalla. Yli kuuden miljoonan väestössä on 200 000 sisäistä pakolaista, arviolta 700 000 pakolaista on säilönnötkeskuksissa tai matkalla Libyan kautta Eurooppaan. Osallistumisprosentti vuoden 2014 parlamenttivaaleihin oli alhainen (18%). Joulukuussa 2015 syntyi poliittisten tahojen välinen sopimus, mutta sisäinen valtataistelu ja perustuslaillinen epäselvyys jatkuvat. Poliittinen sekasorto on vaikuttanut koko alueen ja erityisesti lähinaapurimaiden (Tunisia, Egypti) turvallisuuteen ja taloudelliseen kehitykseen. YK:n erityisedustajan mukaan kaikki osapuolet ovat syyllistyneet rikkomuksiin. YK:n Libyan-tukioperaatio (UNSMIL) on päävastuussa valtiorakenteen kehittämistä, johon EN voi osallistua tarjoamalla asiantuntija-apua demokraattisten instituutioiden ja lainsäädännön (perustuslaki, vaalilaki) kehittämisessä EN:n naapurisuusohjelman puitteissa.

Päätöslauselmassa 2215 (2018) yleiskokous toteaa, että Libyan yhtenäisen valtiostruktuurin luominen ja uusi perustuslaki ovat edellytys poliittiselle vakaudelle ja parlamentti- ja presidentinvaalien pitämiselle. Yleiskokous viittaa UNSMILin ym. raporteihin ihmiskaupan vaaroista ja muistuttaa ihmisoikeussopimuksen 3 artiklasta, jonka mukaan ketään ei saa kiduttaa eikä kohdella tai rangaista epäinhimillisellä tai halventavalla tavalla. Yleiskokous tukee YK:n pakolaisvaltuutetun (UNHCR) toimia, joilla pyritään

suojelemaan kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevia pakolaisia sekä vahvistamaan eteläisen Fezzan-rajanylitysaseman edellytyksiä estää laitonta maahantuloa. Yleiskokous kehottaa EU:ta ja sen jäsenvaltioita auttamaan Italiaa sen pyrkimyksissä käsitellä Pohjois-Afrikasta ja etenkin Libyasta tulevia yhä suurempia pakolaisvirtoja. EU:n tulisi lykätä meripelastuskeskuksen perustamista ja tarjota koulutusta Libyan rajavartiolaitokselle, kehittää rajavartiolaitoksen monitorointia ja vastavuoroisesti vaatia sitoutumista ihmisoikeuksiin. EU:n tulee etsiä vaihtoehtoa pakolaisten epäinhimillisille säilönnötkeskuksille Libyassa. Yleiskokous antaa tunnustuksen Libyan toimille estää terrorismin leviämistä ja muistuttaa siitä, että terrorisminvastaisissa toiminnoissa on kunnioitettava alueellista koskemattomuutta ja maan suvereniteettia. Suosituksessa 2127 (2018) yleiskokous kehottaa jäsenmaita tukemaan Libyan eteläpuolella sijaitsevien maiden kehitystä ja ministerikomiteaa tukemaan YK:n Libyan-tukioperaation (UNSMIL) toimia, erityisesti Libyan perustuslain ja vaalilain uudistamisessa ja vaalien toimituksessa sekä turvaamalla vapaan median toimintaedellytyksiä.

Syyrian naapurimaissa Jordaniassa, Libanonissa, Turkissa ja Irakissa oleskelevien yli miljoonan pakolaisen tilannetta tarkastellaan raportissa *Pakolaisten humanitaarinen tilanne Syyrian naapurimaissa* (dok. 14569). Kyseisten maiden vastaanottokyky on ääriarjoilla, ja siksi niitä kehoitetaan päätöslauselmassa 2224 (2018) ratifioimaan pakolaisuutta koskevat kansainväliset sopimukset sekä asettamaan oma lainsäädäntönsä ajan tasalle. Uutta teknologiaa tulisi hyödyntää ja uusia käytäntöjä luoda prosessien tehostamiseksi ja etenkin heikossa asemassa olevien auttamiseksi. Rajat tulisi pitää auki, ja tulisi pohtia väliaikaista suojelua tarjoavien vastaanottokeskusten avaamista Syyrian rajalla. EN:n jäsenmaita kehoitetaan osoittamaan lisää rahaa YK:n alueelliselle suunnitelmalle pakolaisten auttamiseksi sekä jakamaan vastuuta vastaanottamalla lisää pakolaisia. Myös alueen ulkopuolisten maiden kanssa täytyy neuvotella vastuunjaosta. Tukemalla Syyrian naapurimaita luodaan pakolaisille paremmat valmiudet palata alueelle tilanteen rauhoituttua.

EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNTA 1.1.–15.6.2018

PUHEENJOHTAJA
Maria GUZENINA (sd)

VARAPUHEENJOHTAJA
Sirkka-Liisa ANTTILA (kesk)

JÄSENET

Anne KALMARI (kesk)

Tom PACKALÉN (ps)

Jaana PELKONEN (kok)

VARAJÄSENET

Petri
HONKONEN (kesk)

Susanna
HUOVINEN (sd)

Anne
LOUHELAINEN (sin)

Olli-Poika
PARVIAINEN (vihr)

Sinuhe
WALLINHEIMO (kok)

SIHTEERISTÖ

Gunilla CARLANDER, kansainvälisten asiain neuvos, valtuuskunnan sihteeri
Eeva LAHTI, kansainvälisten asiain sihteeri, valtuuskunnan apulaissihteeri
Katja NOLVI, osastosihteeri, valtuuskunnan avustaja

EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNTA 25.6.–31.12.2018

PUHEENJOHTAJA
Maria GUZENINA (sd)

VARAPUHEENJOHTAJA
Sirkka-Liisa ANTTILA (kesk)

JÄSENET

Anne KALMARI (kesk)

Tom PACKALÉN (ps)

Jaana PELKONEN (kok)

VARAJÄSENET

Petri
HONKONEN (kesk)

Jutta
URPILAINEN (sd)

Anne
LOUHELAINEN (sin)

Olli-Poika
PARVIAINEN (vihr)

Sinuhe
WALLINHEIMO (kok)

SIHTEERISTÖ

Gunilla CARLANDER, kansainvälisten asiain neuvos, valtuuskunnan sihteeri

Eeva LAHTI / Maria FAGERHOLM, kansainvälisten asiain sihteeri, valtuuskunnan apulaissihteeri

Katja NOLVI, osastosihteeri, valtuuskunnan avustaja

LIITE 2

EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNTA

JÄSENYYDET KOMITEOISSA VUONNA 2018

PYSYVÄ KOMITEA <i>STANDING COMMITTEE</i>	Maria GUZENINA, jäsen Sirikka-Liisa ANTTILA, varajäsen
POLIITTINEN KOMITEA <i>COMMITTEE ON POLITICAL AFFAIRS AND DEMOCRACY</i>	Maria GUZENINA, jäsen Anne KALMARI, varajäsen 25.6. saakka Jutta UPRILAINEN, varajäsen 25.6. lähtien
Lähi-itää käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on the Middle East</i>	Maria GUZENINA, jäsen Jutta UPRILAINEN, jäsen 25.6. lähtien
EN:n ulkosuhteita käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on External Relations</i>	Maria GUZENINA, varapuheenjohtaja
OECD- ja EBRD-suhteita käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on relations with the OECD and the EBRD</i>	Anne KALMARI, jäsen 25.6. saakka
OIKEUDELLISTEN JA IHMISOIKEUSASIAIN KOMITEA <i>COMMITTEE ON LEGAL AFFAIRS AND HUMAN RIGHTS</i>	Sirikka-Liisa ANTTILA, jäsen Tom PACKALÉN, varajäsen
Ihmisoikeus-alakomitea <i>Sub-Committee on Human Rights</i>	Sirikka-Liisa ANTTILA, jäsen
Rikollisuutta ja terrorismin vastaista toimintaa käsittelevä alakomitea / <i>Sub-Committee on Crime Problems and Fight Against terrorism</i>	Tom PACKALÉN, jäsen
Strasbourg'n tuomioistuimen tuomioiden täytäntöönpanoa pohtiva alakomitea / <i>Sub-Committee on the implementation of Strasbourg Court judgements</i>	Sirikka-Liisa ANTTILA, jäsen
SOSIAALI-, TERVEYSASIAIN- JA KESTÄVÄN KEHITYKSEN KOMITEA <i>COMMITTEE ON SOCIAL AFFAIRS, HEALTH AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT</i>	Anne KALMARI, jäsen Anne LOUHELAINEN, varajäsen
Sosiaalinen peruskirja -alakomitea <i>Sub-Committee on the European Social Charter</i>	-
Yleisen terveyden ja kestävä kehityksen alakomitea <i>Sub-Cttee on Public Health and sustainable development</i>	Anne KALMARI, varapuheenjohtaja Anne LOUHELAINEN, varajäsen
Lastenasiain alakomitea <i>Sub-Committee on Children</i>	Anne LOUHELAINEN, jäsen

Eurooppa-palkinto-alamitea <i>Sub-Committee on Europe Prize</i>	-
SIIRTOLAIS-, PAKOLAIS- JA EVAKKOASIAINKOMITEA <i>COMMITTEE ON MIGRATION, REFUGEES AND DISPLACED PERSONS</i>	Tom PACKALÉN, jäsen Susanna HUOVINEN, varajäsen 25.6. saakka Jutta URPILAINEN, varajäsen 25.6. lähtien
Väestö-alamitea <i>Sub-Committee on Population</i>	Susanna HUOVINEN, jäsen 25.6. saakka
Kotouttamisasiain alamitea <i>Sub-Committee on Integration</i>	Susanna HUOVINEN, jäsen 25.6. saakka
Diaspora-alamitea <i>Sub-Committee on Diasporas</i>	-
KULTTUURI-, TIEDE-, KOULUTUS- JA MEDIAKOMITEA <i>COMMITTEE ON CULTURE, SCIENCE, EDUCATION AND MEDIA</i>	Sinuhe WALLINHEIMO, jäsen Petri HONKONEN, varajäsen
Kulttuurin, monimuotoisuuden ja perinnön alamitea <i>Sub-Committee on Culture, Diversity and Heritage</i>	-
Media ja tietoyhteiskunta -alamitea <i>Sub-Committee on Media and Information Society</i>	Petri HONKONEN, puheenjohtaja
Nuoriso-, koulutus- ja urheiluasiain alamitea <i>Sub-Committee on Education, Youth and Sport</i>	Sinuhe WALLINHEIMO, jäsen
TASA-ARVOASIAIN- JA SYRJINNÄNVASTAINEN KOMITEA <i>COMMITTEE ON EQUALITY AND NON-DISCRIMINATION</i>	Jaana PELKONEN, jäsen Olli-Poika PARVIAINEN, varajäsen
Vähemmistöoikeuksia pohtiva alamitea <i>Sub-Committee on Rights of Minorities</i>	Olli-Poika PARVIAINEN, jäsen
Vammaisuutta ja yhdenvertaisuutta pohtiva alamitea <i>Sub-Committee on Multiple and Intersectional Inclusion</i>	Olli-Poika PARVIAINEN, varapuheenjohtaja
IHMISOIKEUSTUOMIOISTUIMEN TUOMARIEN VALINTAA KÄSITTELEVÄ KOMITEA <i>COMMITTEE ON THE ELECTION OF JUDGES TO THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS</i>	-
MENETTELYTAPASÄÄNTÖKOMITEA <i>COMMITTEE ON RULES OF PROCEDURE AND IMMUNITIES</i>	Susanna HUOVINEN, jäsen (25.6. saakka)
JÄSENMAIDEN JÄSENYYSVELVOITTEIDEN VALVONTAKOMITEA (MONITOROINTIKOMITEA) <i>COMMITTEE ON HONOURING OF OBLIGATIONS AND COMMITMENTS BY MEMBER STATES</i>	Maria GUZENINA (SOC), jäsen Sirkka-Liisa ANTTILA (ALDE), jäsen Tom PACKALÉN (EC), jäsen

EUROOPAN NEUVOSTON PARLAMENTAARISEN YLEISKOKOUKSEN VUONNA 2018 HYVÄKSYMÄT ASIAKIRJAT

3.1 Päätöslauselmat

Päätöslauselma ilmaisee yleiskokouksen jostakin asiakysymyksestä tekemän päätöksen, jonka yleiskokous on toimivaltainen panemaan täytäntöön, tai yleiskokouksen kannan, josta se yksin on vastuussa.

Päätöslauselma 2196 (2018) Alueellisten ja vähemmistökielten edistäminen Euroopassa (dok. 14466)

Päätöslauselma 2197 (2018) Perustulomalli (dok. 14462)

Päätöslauselma 2198 (2018) Ukrainan sodan humanitaariset seuraukset (dok. 14463)

Päätöslauselma 2199 (2018) Moderni hallinto urheilun saralla (dok. 14464)

Päätöslauselma 2200 (2018) Hyvä hallinto jalkapallon saralla (dok. 14452)

Päätöslauselma 2201 (2018) Bosnia ja Hertsegovinan jäsenveloitteiden ja -sitoumusten seuranta (dok. 14465)

Päätöslauselma 2202 (2018) Euroopan neuvoston rooli Israelin ja Palestiinan rauhanprosessissa (dok. 14484)

Päätöslauselma 2203 (2018) Yleiskokouksen jäsenveloitteiden seurannasta (tammi–joulukuu 2017) ja Viron, Kreikan, Unkarin ja Irlannin määräaikaisraportit (dok. 14450)

Päätöslauselma 2204 (2018) Lasten suojeleminen aseellisilta selkkauksilta (dok. 14461)

Päätöslauselma 2205 (2018) Andorran valtuuskunnan valtakirjojen kyseenalaistaminen (dok. 14475)

Päätöslauselma 2206 (2018) Kansainvälisten järjestöjen ja näiden henkilöstön oikeudellinen immuniteetti (dok. 14443)

Päätöslauselma 2207 (2018) Sukupuolten tasa-arvo ja lasten elatusmaksut (dok. 14499)

Päätöslauselma 2208 (2018) Yleiskokouksen menettelytapasääntöjen muuttaminen: budjettikriisin vaikutus työkielten listaan (dok. 14511)

Päätöslauselma 2209 (2018) Hätätila/poikkeustila: suhteellisuuskysymykset liittyen Euroopan ihmisoikeussopimuksen artikla 15:n poikkeuksiin (dok. 14506)

Päätöslauselma 2210 (2018) Ilmastonmuutos ja Pariisin sopimuksen täytäntöönpano (dok. 14521)

Päätöslauselma 2211 (2018) Opitut asiat terroristiryhmä Daeshin rahoituksesta (dok. 14510)

Päätöslauselma 2212 (2018) Toimituksellisen koskemattomuuden suojelu (dok. 14526)

Päätöslauselma 2213 (2018) Toimittajien status Euroopassa (dok. 14505)

Päätöslauselma 2214 (2018) Maan sisäisten pakolaisten humanitaariset tarpeet Euroopassa (dok. 14527)

Päätöslauselma 2215 (2018) Tilanne Libyassa: EN:n tulevaisuudennäkymät ja rooli (dok. 14519)

Päätöslauselma 2216 (2018) Riippumattoman tutkintaelimen selvitys korruptiosyytöksistä yleiskokouksessa (dok. 14540)

Päätöslauselma 2217 (2018) Hybridisotien oikeudelliset haasteet liittyen ihmisoikeusvelvoitteisiin (dok. 14253)

Päätöslauselma 2218 (2018) Taistelu järjestäytynyttä rikollisuutta vastaan mahdollistamalla laittoman omaisuuden takavarikoiminen (dok. 14516)

Päätöslauselma 2219 (2018) Lääkeresistentti tuberkuloosi Euroopassa (dok. 14525)

Päätöslauselma 2220 (2018) Siirtolaislasten tukeminen, integraatio ja voimaannuttaminen pakollisen koulutuksen avulla (dok. 14524)

Päätöslauselma 2221 (2018) Terrorismin vastainen retoriikka (dok. 14531)

Päätöslauselma 2222 (2018) Moniarvoisuuden ja tasa-arvon edistäminen politiikassa (dok. 14556)

Päätöslauselma 2223 (2018) Vaikeavammaiset vangit (dok. 14557)

Päätöslauselma 2224 (2018) Pakolaisten humanitaarinen tilanne Syyrian naapurimaissa (dok. 14569)

Päätöslauselma 2225 (2018) Ihmisoikeuspuolustajien suojelu Euroopan neuvoston jäsenmaissa (dok. 14567)

Päätöslauselma 2226 (2018) Kansalaisjärjestöjen toimintaa rajoittavat uudet säännöt jäsenmaissa (dok. 14570)

Päätöslauselma 2227 (2018) Turvapaikkahakemusten käsittely Euroopan ulkopuolella ja turvallisten pakolaiskeskusten perustaminen ulkomailla (dok. 14571)

Päätöslauselma 2228 (2018) EU:n turvapaikkapolitiikan ihmisoikeudelliset näkökohdat (dok. 14575)

Päätöslauselma 2229 (2018) EN:n jäsenmaiden kansainväliset velvoitteet suojella ihmiselämää merellä (dok. 14586)

Päätöslauselma 2230 (2018) LHBTI-henkilöihin kohdistuva syrjintä ja rikokset Tšetšeniassa Venäjän federaatiossa (dok. 14572)

Päätöslauselma 2231 (2018) Venäjän federaation poliittisina vankeina vangitsemat Ukrainan kansalaiset (dok. 14591)

Päätöslauselma 2232 (2018) Lasten edun ja perheiden yhtenäisyyden yhteensovittaminen (dok. 14568)

Päätöslauselma 2233 (2018) Pakkoavioliitot Euroopassa (dok. 14574)

Päätöslauselma 2234 (2018) Kulttuuriperinnön tahallinen tuhoaminen ja laitton kauppa (dok. 14566)

Päätöslauselma 2235 (2018) Naisten voimaannuttaminen talouselämässä (dok. 14573)

Päätöslauselma 2236 (2018) Alaikäisten palestiinalaisvankien kohtelu Israelin oikeusjärjestelmässä (dok. 14583)

Päätöslauselma 2237 (2018) Islaminuskon ulkopuolisen rahoituksen sääntely radikalisoinnin ja islamfobian estämiseksi (dok. 14617)

Päätöslauselma 2238 (2018) Maahanmuuttajien ja diaspora-yhteisöjen radikalisoituminen Euroopassa (dok. 14625)

Päätöslauselma 2239 (2018) Yksityiselämä ja perhe-elämä: tasa-arvon edistäminen seksuaalisesta suuntauksesta riippumatta (dok. 14620)

Päätöslauselma 2240 (2018) EN:n ja YK:n ihmisoikeus-valvontaelinten pääsy jäsenmaihiin, ns. "harmaat alueet" mukaan lukien (dok. 14619)

Päätöslauselma 2241 (2018) Ydinturvallisuus Euroopassa (dok. 14622)

Päätöslauselma 2242 (2018) Parlamenttien rooli desentralisaatioprosessien onnistumisen kannalta (dok. 14623)

Päätöslauselma 2243 (2018) Perheiden yhdistäminen EN:n jäsenmaissa (dok. 14626)

Päätöslauselma 2244 (2018) Maahanmuutto sukupuolinäkökulmasta: naisten voimaannuttaminen kotoutumisen lähteenä (dok. 14606)

Päätöslauselma 2245 (2018) Sopiminen rikosoikeudellisissa prosesseissa: tarve luoda minimistandardeja "trial waiver" -järjestelmille (dok. 14618)

Päätöslauselma 2246 (2018) Puolalaisen TU-154M-lentokoneen putoaminen Venäjän alueella (dok. 14607)

Päätöslauselma 2247 (2018) Viittomakielten suojeleminen ja edistäminen Euroopassa (dok. 14660)

Päätöslauselma 2248 (2018) Tuomareiden valinta Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen (dok. 14662)

Päätöslauselma 2249 (2018) Säännöksiä saattohoidolle Euroopassa (dok. 14657)

Päätöslauselma 2250 (2018) Kansainvälisten opiskelijoiden liikkumisen kannustaminen Euroopassa (dok. 14509)

3.2 Suositukset

Suositus tarkoittaa esitystä, jonka yleiskokous tekee ministerikomitealle ja jonka täytäntöönpano ei kuulu yleiskokouksen vaan hallitusten toimivaltaan.

Suositus 2118 (2018) Alueellisten ja vähemmistökielten edistäminen Euroopassa (dok. 14466)

Suositus 2119 (2018) Ukrainan sodan humanitaariset seuraukset (dok. 14463)

Suositus 2120 (2018) Moderni hallinto urheilun saralla (dok. 14464)

Suositus 2121 (2018) Ehdotus yleissopimukseksi lakimiehen ammatista (dok. 14453)

Suositus 2122 (2018) Kansainvälisten järjestöjen ja näiden henkilöstön oikeudellinen immunitetti (dok. 14443)

Suositus 2123 (2018) Kidutukseen ja kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanoon käytettävien välineiden kansainvälisten kauppasääntöjen tehostaminen (dok. 14454)

Suositus 2124 (2018) Yleiskokouksen menettelytapasääntöjen muuttaminen: budjettikriisin vaikutus työkielten listaan (dok. 14511)

Suositus 2125 (2018) Häätätila/poikkeustila: suhteellisuuskysymykset liittyen Euroopan ihmisoikeussopimuksen artikla 15:n poikkeuksiin (dok. 14506)

Suositus 2126 (2018) Maan sisäisten pakolaisten humanitaariset tarpeet Euroopassa (dok. 14527)

Suositus 2127 (2018) Tilanne Libyassa: EN:n tulevaisuudennäkymät ja rooli (dok. 14519)

Suositus 2128 (2018) Riippumattoman tutkintaelimen selvitys korruptiosyytöksistä yleiskokouksessa (dok. 14540)

Suositus 2129 (2018) Kööpenhaminan julkilausuma: arvio ja jatkotoimet (dok. 14539)

Suositus 2130 (2018) Hybridisotien oikeudelliset haasteet liittyen ihmisoikeusvelvoitteisiin (dok. 14253)

Suositus 2131 (2018) Terrorismin vastainen retoriikka (dok. 14531)

Suositus 2132 (2018) Vaikeavammaiset vangit (dok. 14557)

Suositus 2133 (2018) Ihmisoikeuspuolustajien suojele Euroopan neuvoston jäsenmaissa (dok. 14567)

Suositus 2134 (2018) Kansalaisjärjestöjen toimintaa rajoittavat uudet säännöt jäsenmaissa (dok. 14570)

Suositus 2135 (2018) Turvapaikkahakemusten käsittely Euroopan ulkopuolella ja turvallisten pakolaiskeskusten perustaminen ulkomailla (dok. 14571)

Suositus 2136 (2018) EU:n turvapaikkapolitiikan ihmisoikeudelliset näkökohdat (dok. 14575)

Suositus 2137 (2018) EN:n jäsenmaiden kansainväliset velvoitteet suojella ihmiselämää merellä (dok. 14586)

Suositus 2138 (2018) LHBTI-henkilöihin kohdistuva syrjintä ja rikokset Tšetšeniassa Venäjän federaatiossa (dok. 14572)

Suositus 2139 (2018) Kulttuuriperinnön tahallinen tuhoaminen ja laiton kauppa (dok. 14566)

Suositus 2140 (2018) EN:n ja YK:n ihmisoikeus-valvontaelinten pääsy jäsenmaihiin, ns. "harmaat alueet" mukaan lukien (dok. 14619)

Suositus 2141 (2018) Perheiden yhdistäminen EN:n jäsenmaissa (dok. 14626)

Suositus 2142 (2018) Sopiminen rikosoikeudellisissa prosesseissa: tarve luoda minimistandardeja "trial waiver" -järjestelmille (dok. 14618)

Suositus 2143 (2018): Viittomakielten suojele ja edistäminen Euroopassa (dok. 14660)

EUROOPAN NEUVOSTON PARLAMENTAARISEN YLEISKOKOUKSEN ERITYISVIERAAT VUONNA 2018

Valtioiden edustajat

HKK Tanskan kruununprinsessa Mary	23.1.2018
Anders SAMUELSEN, Tanskan ulkoministeri*	23.1.2018
Serzh SARGSYAN, Armenian presidentti	24.1.2018
Lars Løkke RASMUSSEN, Prime Minister of Denmark	24.1.2018
Alexander Van der BELLEN, Itävallan presidentti	25.1.2018
Nikola DIMITROV, Makedonian tasavallan ulkoministeri	24.4.2018
Anders SAMUELSEN, Tanskan ulkoministeri*	25.4.2018
Marija PEJČINOVIĆ BURIĆ, Kroatian ulkoministeri*	25.6.2018
Andrej PLENKOVIĆ, Kroatian pääministeri	26.6.2018
Peter PELLEGRINI, Slovakian pääministeri	27.6.2018
Jean ASSELBORN, Luxemburgin ulkoasiain- ja Eurooppa-ministeri	28.6.2018
Khemaies JHINAOUI, Tunisian ulkoministeri	9.10.2018
Marija PEJČINOVIĆ BURIĆ, Kroatian ulkoministeri*	10.10.2018

Kansainvälisten järjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan edustajat

Nils MUIŽNIEKS, Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutettu	25.1.2018
Guido RAIMONDI, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen puheenjohtaja	16.3.2018
Cecilia JIMENEZ-DAMARY, YK:n erityisraportoija, maan sisäiset pakolaiset	25.4.2018
Anna RURKA, INGO-konferenssin puheenjohtaja	23.11.2018

*Ministerikomitean puheenjohtajan ominaisuudessa

EUROOPAN NEUVOSTON JÄSENVALTIOT

Perustajajäsenet (1949)

	Belgia	26.11.1991	Puola
	Tanska	7.5.1992	Bulgaria
	Ranska	14.5.1993	Viro
	Irlanti	14.5.1993	Liettua
	Italia	14.5.1993	Slovenia
	Norja	30.6.1993	Tšekki
	Luxemburg	30.6.1993	Slovakia
	Alankomaat	7.10.1993	Romania
	Ruotsi	10.11.1994	Andorra
	Iso-Britannia	10.2.1995	Latvia
		13.7.1995	Albania
9.8.1949	Kreikka	13.7.1995	Moldova
7.3.1950	Islanti	9.11.1995	Ukraina
13.4.1950	Turkki	9.11.1995	Makedonia
13.7.1950	Saksa	28.2.1996	Venäjä
16.4.1956	Itävalta	6.11.1996	Kroatia
24.5.1961	Kypros	27.4.1999	Georgia
6.5.1963	Sveitsi	25.1.2001	Armenia
29.4.1965	Malta	25.1.2001	Azerbaidžan
22.9.1976	Portugali	24.4.2002	Bosnia ja Hertsegovina
24.11.1977	Espanja	3.4.2003	Serbia
23.11.1978	Liechtenstein	6.10.2004	Monaco
16.11.1988	San Marino	6.6.2006	Serbia
5.5.1989	Suomi	11.5.2007	Montenegro
6.11.1990	Unkari		

EUROOPAN NEUVOSTON MINISTERIKOMITEAN TARKKAILIJAT

7.3.1970	Pyhä istuin
10.1.1996	USA
29.5.1996	Kanada
20.11.1996	Japani
1.12.1999	Meksiko

EUROOPAN NEUVOSTON PARLAMENTAARISEN YLEISKOKOUKSEN TARKKAILIJAT

2.12.1957	Israel
28.5.1997	Kanada
4.11.1999	Meksiko

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta
FIN-00102 Eduskunta
puh. +358 9 4321
www.eduskunta.fi
etunimi.sukunimi@eduskunta.fi

Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous
Parliamentary Assembly of the Council of Europe
F-67075 Strasbourg, France
assembly.coe.int
www.coe.int